

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio VI. De acceptione personarum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

nobis accepit, quod illi accreſcat. Nā quis prior, inquit Ioannes dedit illi, & retribuere ei? neq; nos quidem ab ipſo qui immutabilis eſt, proprie adimere poſſumus. Sed ſi bonis ſumus, nobiſiſi inq; rem noſtram, boni ſumus ad gloriam Dei. Ad ſecundum autem arg. ſatis perſpicue per cōcluſiones reſponſum eſt. Prima enim declarauit quemadmodum in iuſtitia diſtributiua nulla eſt reſaſſio propterea q̄ nulla illic habetur conſideratio cuius, an quidquam praſtiterit aut egerit, cuius aequale recipiat reſaſſionis figura, modo iam expoſito.

QVÆSTIO VI.

DE ACCEPTIONE perſonarum.

S. Thom. 2. 2. quæſt. 63.

ARTICVLVS I.

Virum perſonarum acceptio iuſtitie diſtributiua contraria, crimen genere ſuo ſit mortale.

POST diuifionem iuſtitie in diſtributiua & commutatiua, reſtus ordo poſcit, vt de iuſtitia prius, quæ diſtributiua aduerſatur diſputemus. Nam iuſtitia diſtributiua vt pote que in principe poſſiſſimum p̄minet, qua bona communia ſingulis ciuibus adiudicant, praſtantior eſt quam commutatiua. Qua propter ab ordine D. Thom. digreſſi ſumus. Habebit autem quomodo articulos ſeptem. Primus ac præcipuus eſt de hac iuſtitia, quam acceptiōnem perſonarum appellant, ſit ne genere ſuo mortale crimē. Et primum omnium vt a diuina lege, que ſons noſtrarum, eſt, & exemplar, exordiamur. Deus in gratia & gloria diſpenſandis videtur perſonas reſpicere, nam perſonarū reſpectus tunc accidit, dum nullus meritorum habetur. Deus autem neminem ob noſtra merita in gratiam ſuam recipit, vt Pelagii impietas cogitauit: Vnde Mar. 24. Duo erunt in lecto & unus aſſumetur, & alius relinquetur. Ergo neque inter homines vitium eſt perſonas reſpicere. Secundo

arguitur. Paupercula que duo minura in gazophylacium conuulit, ideo cæteris, ampliora mittentibus, ore Chriſti prælarata eſt, quod indiga erat, & qui publicum magiſtrum gerēs præcipue ſpiritualem, idem admittit crimen quod populares, ac iori erit ſupplicio dignus ob ſuam ipſius dignitatem. Perſonarum ergo acceptio non eſt ceu iniqua vituperanda. Contraria eſt Dei ſentētia Deut. 10. de ſcipſo Deus magnus fortis, & terribilis &c. qui perſonas non accipit neque munera & Paulus ad Rom. 2. Non eſt acceptio perſonarum apud Deum. Vnde & Deus ipſe (vt eodem libro Deut. cap. 1. patet) idem cautum etiam eſſe voluit hominibus, dicens. Nulla erit diſtanti perſonarum. Itaque audie is paruum ſicut magnum, neque accipietis cuiuſquā perſonam.

Nomen hoc, perſonarum acceptio, tamen ſi Cicero & præſcorum Latini non ſita vſu frequens, eſt iam nihilominus apud factorum interpres Latinitate donatum. Neque vero a Græca compoſitione abhorret, eſt enim Græcè *προσωποληψία*, a *προσω*, ſeu *πρῶτον*, quod eſt accipio. Vnde ad Gala. 2. Deus perſonam hominis non accipit ubi idem eſt verbum Græcū. Quamuis cum idem quoque poſſeat, præſerim in compoſitione, quod reſpecto, optime dicitur perſonarum reſpectus, vt perſona pro facie accipiat. Eſt ergo decora metaphora, dum iudex in hibetur faciem perſonarum in iudicio ſpectare, vt per Pau. ad Rom. 2. adnotauimus, nempe ne vela genere, ſexu, ætate, aliſiue id genus qualitatibus ſuum ſinat animum affici in iudicio. Eodemque alludit illud Leuit. 19. Non conſideres perſonam pauperis, neque honores vultum potentis. Et de Areopagitis refert in Hermotimo Luciano, ideo noctu & in tenebris iudicare fuiſſe ſolitos, ne ad dicentes reſpicere poſſent, ſed ad ea que dicerentur. Et Sociati ad aequitatis cumulum apponitur qued neque vxorem, neque liberos in iudicium voluit adducere ad excitandam iudicium commiferationem. Et Ariſt. Rhet. illā Oratoriæ partem que ad commouendos affectus expoſita eſt, condemnat, Areopagum Athenienſium hac maxime ratio ne comendans, quod illam partem a ſuo iudicio relegatam haberent. Ex his ergo de noie prænotatis colligitur acceptiōnis per-

Paulus.

Ariſtot.

Ad feci
dū arg.

Primū
argum.

Secundū

OTO
ure
gillus
DIE
15

Defini-
tio acce-
ptionis
persona-
rum.

Glossa.

personarum descriptio. Est enim iniustitiae crimen, quo in distributione non causae ad rem pertinentis sed personae aliarum que eius qualitarum habetur ratio. Quo aludat glossa super illud ad Eph. 6. Personarum acceptio non est apud Deum. Deus iustus iudex causas, non personas discernit. Et ratio nominis est quod cum iustitia distribuenda nulla iusticiaque meritorum momenta suis bilancibus perpendat, merita autem sint quae ex voluntate recte instituta procedunt, quidquid ad huiusmodi meritorum cumulum nihil confert, ad naturas personarum conditiones attinere censetur. Itaque personarum nomine, natura intelligitur contra rectam voluntatem distincta, atque adeo actiones alias, quae extra causam sunt.

Conclusio
in iustitia.
Probatio.

Conclusio in iustitia, est genere suo lethale scelus, ut supra q. 34. huius libri. cum S. Tho. definitum est: nam cum iustitiam necessaria sit virtus, quidquid illi obstitit, contrarium est charitati, atque adeo genere suo mortale, acceptio personarum obstitit iustitiae, quippe quae impedit legitimam servari ratione debiti, ergo est mortalis. Quo circa licet S. Tho. q. 63. art. 1. tantum asseruerit personarum acceptioem esse peccatum, reliquerat tamen q. 69. art. 4. constitutum, peccatum iniustitiae censei in mortalium genere, tametsi in rebus exigui momenti contingat esse tantum veniale, ut si quis amicis minus dignam praestantiori praeferet in electione ad officium, quod parum republicae refert. Nam & qui minutam pecuniam furatur, non subinde esset mortalis criminis reus. Quae utique ratione temperamento hoc vti sumus genere suo. Hinc fit consequens, eunctas causas & qualitates quae nihil ad dignitatem referunt illius rei, magistratus, vel sacerdotij, aut praefecturae, quae per distributionem conferuntur connumerari cum personis, ut ad earum acceptioem attingant. Potest namque eadem causa in vnius distributione legitime animadverti, quam in distributione alius rei minime pendere licet. Qui enim consanguineis ratione generis aliquid bonorum suorum donat aut legat, non est personarum respector qui autem illa causa sacerdotium ei conferret, in tale crimen impingeret. Pari modo qui virum egregie do-

Corollarium.

ctum, non tamen usque adeo compositorum, sancto viro ignato tamē, in optine ad Cathedram anteferet, non habetur personarum acceptio, veluti si illi praeferet in alia electione, ubi vir exigetur probitate conspicuus. Sed de huiusmodi meritis in sequentibus articulis emittimus. Per haec ad primum argumentum patet responsio. In Dei namque distributionibus altera habenda est consideratio, dum hominem (sive in puris cum naturalibus contemplerur, sive peccati labe maculatum) in suam gratiam primum recipit, altera vero dum iam in eadem admisso, eius perpendimus virtutum officia. In priori namque modo cum nulla illic subest ratio, debiti nullum locum habet iustitia distributiva, quae (ut dictum est) debitum quoddam pacto praesupponit, & ideo neque illic subnotari potest personarum acceptio, sed est mera liberalitatis donatio, sicut si princeps bona sua propria, quibus libere, impartiret. Nemo enim (ut ait Ioannes) prior dedit Deo, ut retribuatur ei. Vnde in evangelica parabola. Matth. 20. An non licet mihi quod volo facere? Tolle quod tuum est, & vade. Quod quidem Paulus in altitudinem incomprehensibilis diuitiarum scientiae Dei refert. In posteriori autem modo iustitia effugit distributiva, de qua ideo ait Paulus. Qui reddet unicuique secundum opera sua. Et alibi. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum, sive malum. Nam qui per Christi gratiam eius facti sunt membra, bene subinde de Deo merentur. Quapropter neque illic Deus est personarum acceptor, sed reddet unicuique secundum meritorum pretium, quae de divina gratia promanant. Ad secundum autem respondetur, quod quando personae qualitas meritum auget aut crimen, tunc nulla est acceptio personarum illam inter causas praemij adscribere. Paupertas enim illius evangelice viduae in causa fuit, ut tenuis eius elemosyna maioris esset praemij, quam si dives tantundem largiretur, ob idque cumulatori premio digna fuit. Et vice versa quoniam delinquentis praeminentia & locus culpam delicti aggravat, fit ut dignitatis illius consideratio nihil vindicti Dei iustitiae officiat, si acris in eum animadvertat.

ARTI-

ARTICVLVS II

Utrum in spiritualium dispensatione possit acceptione personarum contingere.

Ad primam. Præmissa natura & qualitate acceptionis personarum, quæ cū iustitiæ sit contraria delictum mortale est, subsecquitur ut videmus in quibusdam materijs versetur, & primo in hoc secundo ac utrum in spiritualium dispensatione locum habeat? A parte negativa arguitur. Sacerdotia & spiritualia præfectura non tam sub iustitia sunt distributiva quàm sub commutativa, acceptionem autem personarum, ut dictum est distributivè aduocatur, non ergo in huiusmodi spiritualibus locis habet. Prior assumpta probatur, quoniam sacerdotia hæc & ecclesiasticæ præbendæ, & ut aiunt, personatus, nõ habent rationem præcisam honorum communium, sicuti proventus reipublicæ, qui eo quod sunt totius, sunt quodammodo partium, sed sunt stipendia populi ministris ecclesiarum constituta, debentur ergo personis dignis non propter seipsas, sed quia personæ tales debentur ecclesijs hoc est dispensantur personis in mercedem pro seruitio per eam iustitiam, quæ dignus est operari mercede sua, hæc autem iustitia, non distributiva, sed plane commutativa est. Secundo arguitur, Christus redemptor noster visus est in suoribus apostolorum, optione, quæ ad vitam spiritualem quæ maxime referebat, personam respectu & accepisse, quoniam nulla eorum merita perpendens, a piscatoria, & campforia, alijque id genus vilibus artibus, veluti infirma abiectaque huius mundi, ut ait Paulus, eos euocauit. Quin vero in hoc præterea visus fuit personarum acceptor, quod nõ nisi Galileos ex patria sua, cognatosque suos assumpsit, nam ut legitur Act. 1. de hoc turbæ mirabantur, quod varijs linguis loquentes Galilei essent: Christi autem opera exempla nobis sunt. Nullum ergo hoc vitium est. Tertio arguitur. Iure etiam Can. v. non solum permissa, sed iussa in electioni, personarum acceptione, ut patet eo ut. c. cū nobis olim. ubi licet electus, non esset eminentis literaturæ probatur electio. Et c. cum dilectus, pariter approbatur, licet fuissent in eadem ecclesia (ut illic legitur) alij digniores. Quarto arguitur: Eccle etiam decretis sancitum est, ut nõ fiat electio, nisi ex personis eiusdem eccle.

dummodo illic dignus inuentatur, etiam si alibi foris inueniantur digniores, ut patet di. 61. c. nullus, & c. obitum, & di. 63. c. metro politano. Quin vero ut ait gl. in c. cū inter. can. de ele. non valet postulatio ex aliena ecclesia nisi duabus patribus consentientibus. Et debet fieri a Pontifice Maximo, ut latè patet in tit. de post. præla. Non ergo explorandi sunt semper digniores, etsi facile in alienis eccle. inueniri possent. Adhuc & nobis hoc vsus eccle. palam facit Cernimus. n. in Epif. elect. non tam meritum quam personarum, aut generis, aut potentie ratione duci. Adde, quod in suprema electione Pontificis Maximi iam pridem vsus inoleuit, ut nemo nisi a reueren. Card. assumatur: cum tñ possit quandoque extra illum ordinè alij disquiri, quorum fortè electio gratior Deo esset & acceptior. Quinto ac postremo arguitur. Papa, ut aiunt, est beneficiorum bonorum ecclesie dominus, ergo non arceatur digniores eligere, sed pot. quibus libuerit, ea delargiri. In contrariam autè est Iac. Apost. 2. c. sue. Can. Noli e in acceptione personarum habere fidem Dñi nostri Iesu Christi.

Ad questionem hanc decem conclusionibus respondetur. Sit tñ prius adnotemus: quid hic nomine spiritualium intelligamus: quod lib. sub tit. de limonia, emunctus dilucidabimus. Haud. n. intelligimus cuncta quæ in intellectu sunt, nam scia & artes doceri prætio possunt, sed intelligimus illa quæ gratis nobis a Deo donantur non peculiariter tantum in utilitatem recipientium, sed in utilitatem communè de quibus ait Christus: Gratis accepistis, gratis date: ut sunt sacerdotia, sacerdotales ordines, & sacrorum vsus. Præter ergo circa materiam primi arg. prænotasse oportet, ista ecclesiasticæ sacerdotia non solum ratione distributivæ iustitiæ pendenda esse, verum commutativæ lineam ingredi. Sit ergo prima conclusio: Negari nõ debet quin sacerdotia, & ecclesiasticæ præfecturæ speciem habeant distributivæ iustitiæ, pro eo quod illis honorificentiora & pinguiora debentur, qui præstantioribus sunt meritis, & ideo in nona conclusione adstruedum nobis est in huiusmodi electionibus digniorem esse ceteris antefendum. Huic nihilominus conclusioni subtexitur secunda. De ecclesiasticis beneficijs sacerdotibusque muneribus, ac dignitatibus quæ ad ecclesiarum obsequia pertinent, per iustitiæ commutativæ regulas præcipuè censendum est. Probatum.

Confirmatio.

Quintum.

Prima conclusio.

Secunda conclusio.

Probatum conclusio.

Deci.

OTO
LURE
GILUS
DIE
15

Decimæ quas populus Christianus perfoluit, non conuenit vt præmia sint meritorum personarum, inftar bonorum quæ in reipublica depolito existunt, sed vel ad hoc solum vel ad hoc præcipuè institutæ sunt, vt stipendia sint ministrorum ecclesiæ. Itaque religio Christiana, nisi ecclesiæ haberet necessarias nunquam Christicolæ cogeret decimas cõtribuere. Idemque inferius dicturi sumus de secularibus tributis, vt inter quæ & sacerdotia hoc solum discriminis interstat, quod illa stipendia sunt pro secularibus administrationibus iustitiæ, hæc autem pro spiritualibus ecclesiarum functionibus. Fit ergo ex hoc consequens, rationem illam distributiue iustitiæ, quæ in hisce dispensationibus reperitur, ad commutatiuam ordinari, quæ est inter Pontifices, tam Maximum quam reliquos dispensatores ac prouisores bonorum ecclesiæ ab vna parte, & ecclesiæ ex altera. Enimvero quia ob id ciues decimas pendunt ut sibi sacramenta administrantur, verbum Dei exponatur, & ecclesiastica iustitia seruetur, per iustitiam commutatiuam debentur eis idonei horum munerum administri, veluti operarij vineæ Domini. Neque obstat decimas (non dico quotam) esse de iure diuino. Nam censendum hic arbitror in star principis, qui certa stipendia perpetua statuit famulis hac ministris domus sue, præcipiens vt dignioribus qui haberi possunt dispensarẽtur. Hic enim profecto plus commutatiue iustitiæ subest, quam distributiue. Sicut facta beneficij collatione, eadem iustitia constituitur inter ministrum & suam ecclesiam. Itaque vt explicationis gratia dicam, ratio distributiue iustitiæ in istis habet se materialiter ad rationem commutatiue. Nam ideo electores tenentur secundum merita personarum sacerdotia distribuere, non quia præmia sunt meritorium ipsorum, sed quia electores tales ministros debent ecclesijs, & ministri talia eiusdem obsequia, pro stipendio sibi reposito. Conclusio hæc sic exposita non solum ratione quæ manifesta est verum & sacris oraculis comprobatur. Et primo, vt a lege veteri initium sumamus. Leuitis si miliori ratione decimæ erant decretae. Sic enim legitur Nu. 18. Filij Leui dedi omnes decimas in possessionem, pro ministerio quo seruiunt mihi in tabernaculo fœderis. Sic & paulo inferius de decimis subditur. Quia pretium est pro ministerio quo serui

tis in tabernaculo testimonij. Et Lucæ 10. dum Christus Apostolos tanquam operarios & messores dimisit in orbem, subiunxit in eadem autem domo manete, edentes, & bibentes quæ apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Merces autem per iustitiam commutatiuam reciditur. Et Apostolus primæ Corinth 9. in eadem sententiam ait. Neminem suis stipendijs militasse vnquam, citans illud Deut. 25. Non alligabis os boui tri uranij dicens propter nos illud fuisse scriptum, vnde subdit, Si nos vobis spiritualia seminamus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? Quibus verbis commutatiuam iustitiam insinuat. Et primæ ad Tim. 3. Qui bene, inquit, præsumt presbyteri, duplici honore digni sunt. Non ait, qui boni sunt, ne quis fallatur quod personis ipsis ob sua merita per iustitiam tantum distributiua debeatur honores ac præbende, sed qui bene præsumunt, vt discamus beneficiũ dari possit nisi propter officium quasi ad normam commutatiue iustitiæ, secundum verbum eiusdem eodem loco Qui in sacratio operantur quæ de sacratio iun, edunt, & qui altari deseruiunt, cum altario participant. Idque confirmatur ex iure Canonico. Nam casendum Apostolum de præben. Inn. 3. hæc sermẽ Pauli verba citans, ait, Cum secundum Apostolum, qui altari deseruiunt, de altario viuere debeant, & qui ad onus eliguntur, repelli non debeat mercede, patet a simili, vt clerici viuere debeant de patrimonio Iesu Christi, cuius obsequio deputantur. Accedit & verbum iam modo citatum toto iure solenissimum. f. Beneficium non dari nisi propter officium. de rescrip. c. fin. Igitur ecclesiæ bona non inuitu personarum vt ipsis tanquam præmia suarum virtutum ac literarũ instituta sunt, ceu per meram distributiua iustitiã illis deputanda, sed re vera tanquam ministrorum merces pro obsequio ecclesijs impẽto. Ex quo infra illatur sumus eligendosũ qualitatẽ, meritorumq; momenta non absolute, sed in ordine ad prouinciam suã & functionem esse pensanda. Accedit & hæc proximẽ qd. Christus in ecclesijs (vt habetur ad Ephesios 4.) quosdam dedit Apostolos, alios autẽ Pastores & doctores & cetera in opus ministerij, in edificationem corporis Christi, ergo ecclesiasticũ ceu ministri recipiunt subsidia stipendiaque populi. Atqui conclusio hæc reuisenda

Suadet
conclu-
sio testi-
monijs
sacerarũ
literarũ.

da est, dum libro seq. sub titulo, de restitu-
 tione, in dispensationem protrahimus, is
 qui pretermis dignioribus aut dignis per
 acceptioem personarum sacerdotia con-
 ferri, cui debeat damnum restituere, eccle-
 siæ an personis ipsis pretermis. Tertia
 conclusio ad quæstionis titulum: Acceptio
 personarum in spiritualibus genere suo
 peccatum mortale est, tantoque grauius ac
 peccatius quanto spiritualia temporalibus
 antecellunt. Conclusio hæc clarius li-
 quet, quam ut multis egeat testimonijs. Spi-
 ritualium enim nomine censentur eccle-
 siastica sacerdotia, quibus Christiana re-
 publica ad sempiternam felicitatem promo-
 uetur, sacerdotum enim ministerio iacis
 Christiani inuitantur, per quæ di-
 uinam gratiam tum inueniunt, tum etiam re-
 ceperant, eorumque ope & auxilio eandem
 gratiam colunt. Igitur cum nihil nobis tā
 uis referat quam per eandem gratiam Dei
 gloriam promoueri, nihil nobis in exitu
 esse potest præterius crimine illo,
 per quod in hoc progressu vel impedimur
 vel remoramur, quale est personarum ac-
 ceptio in huiusmodi sacerdotibus & mini-
 stris optandis. At tamen quoniam non
 satis est huiusmodi personarum acceptio-
 nem condemnare, nisi eligendorum me-
 rita explicentur, notandum est cum
 D. Thom. duobus modis considerari possit
 cuiusque merita ac dignitas excellen-
 tiam, uidelicet aut absolute & simplici-
 ter secundum indiuiduam personam, quæ
 admodum Arist. 5. Ethic. cap. 4. conside-
 rat virum bonum. Secundo modo, quem
 admodum illic considerat bonum ciuem,
 ut puta si personam contempleris in ordi-
 ne ad munus illud, & magistratum ac fun-
 ctionem ad quam assumitur, sit ergo quar-
 ta conclusio. Dignitas personæ perpen-
 denda est, & exigenda in ordine ad talem
 finem, qui electionis scopus est. Hoc clarissi-
 mum est, quia a fine sumenda est medio-
 rum ratio, & 1. Corinth. 12. ait Apo-
 stolus, Vnicuique datur manifestatio spi-
 ritus ad utilitatem, scilicet ad eorum modum
 Christianæ reipublicæ. Adnectitur au-
 tem conclusio quinta. Primum ac potissi-
 mum quod in eo qui in spiritualibus præfi-
 cendus est populo, assumendum venit, est
 morum compositio, virtutumq. ornamentum.
 Hanc eandem conclusionem de reli-
 quis quilibet magistratus in sublequen-

tibus constituemus, est enim omnibus com-
 munis, ac vero præcipuum robur habet in
 ecclesiasticis prælati, cuius ratio patentissi-
 ma est. Enimvero finis proximus ciuiliū
 magistratum est tantum naturalis, nempe
 tranquillo statu & pace reipublica conser-
 uare, hæc ille ad diuinam quoque felicitatem
 ordinem habeat, finis autem & scopus
 proximus prælatorum spiritualium est sem-
 piterna felicitas, ac subinde eorum munus
 auxiliare esse Christi ministros iuxta uer-
 bum Pauli, Sic nos existimet homo sicut
 Dei ministros, Quibus idcirco una cura
 esse debet, Christi sanguinem colere, eius-
 que redemptionem promouere, atque ad
 diuinum autorem subditos prouocare, &
 ad Dei charitatem referre omnia, nihil eo-
 rum cogitantes quæ cum mundo dispe-
 rant, sed sempiterna illa quæ nos in caelis
 manent. Hæc autem nemo curare potest,
 & pio dignitate administrare, nisi in quo
 idem Christi sanguis fœuerat, idemque
 inardescat amor. Sexta conclusio. Præ-
 ter charitatem & honestatem morum re-
 quiritur tantum factorum scientia, pruden-
 tiaque & solertia, & reliquæ animi vires, ac
 dotes ad gubernandum necessariæ, iuxta
 verbum domini. Qui putas est fidelis ser-
 uus & prudens? Mat. 24. Adeo uilicet nõ
 nunquam expeditur, huius gratia, eo qui
 simpliciter moribus præstantior est potius ha-
 bito, alterum uita inferiori præeligere, dum
 tamen prauus non sit & corruptis mori-
 bus, nam cui refugatur uita, nulla alia ra-
 tio satis suffragatur, ut fas illum sit ad ec-
 clesiæ gubernaculum admonere. Hoc plane
 constat. Est enim primum prælati, sac-
 era docere, & per eorum doctrinam &
 exempla subditos ad diuinorum amorem
 allicere ac promouere. Mox quia id regi-
 men, opus est prudentiæ, ut 6. Ethic. Arist.
 auctor est, & ut idem subdit, cum pruden-
 tia virtutes omnes connectitur, cunctis hu-
 iusmodi dotibus præstare debet. Enimvero
 ut nisi quod ignitum est, calefcere nequit,
 ita nisi que charitate ardet, vel lucere alijs
 potest vel uirtutis calorẽ excitare. At uero
 quoniam ex his dubiū hoc loco præcipuū
 relinquitur, an scilicet ab hoc crimine ac-
 ceptionis personarum cauere, necessarium sit
 præstantione dignioremq. semper eligere
 hantur septima conclusio. Acceptio perso-
 narum tunc affectu manifestatim inueni-
 quæ prætermis idoneo eligitur indignus
 Soto, de iur. & iure. R. tunc

Rõ con-
clufiõis.

Paulus.

Sextacõ
clufio.

Proba-
tio con-
clufiõis.

OTO
ULT'E
GILUS
DIE
13

Tertia
conclu.

Docu-
mentum
S. Tho.

Aristo.

Quarta
conclu.

Quinta
conclu.

Probaf
conclō.

tunc enim imprudenter, & contra iustitiam commutativam in ecclesiam peccatur, & contra distributivam in eam, qui dignus est. Conclusio est omnibus extra controversiam in confesso. Vnde de praeben. cap. graue. Alexan. 3 in concilio, Graue, inquit, nimis est & absurdum, quod quidam ecclesiarum praebendam possint vnos idoneos ad ecclesiastica beneficia promouere, assumere non verentur indignos, quibus neque morum honesta, neque literarum scientia suffragatur, carnalitate sequentes affectum, non iudicium rationis, vnde quanta ecclesiis damna prouocant, nemo sana mentis ignorat. Subtexiunt deinde huic cōclōna cōclusio. Ad hoc vt secundum

Octaua
conclu.

extremum ius fori canonica solidaque sit habenda ac valida electio, satis est eligere dignum. Conclusionem hanc confirmant Canones tertio argumento ante quaestionem adducti, eorum autem rationem San. Thom. & Doctores hanc reddunt, quod alias vna quilibet electio calumniam pateret, haud enim tali foro facile expendi possunt: librarique meritorum momenta, vt constet quis est optimus. Vnde dum Rex aut quibus alius iure patronatus eum eligit dignum, cui iura non resistunt, nequit vel Papa, vel inferior Praeatus electionem in fauorem dignioris perimere. Addiderim hic, quod qui dignum elegerit non tenetur ad restitutionem nec dignioris, nec ecclesiae, vt lib. sequenti sub titulo De restitutione, videbimus. Nona cōclusio.

Nona
conclu.

Quo ad culpam, in foro conscientiae & poli, praecipuum est eligere digniorem. Et primum, ne quis existimet solius esse opinionem S. Thom. qui eam incunctanter, veluti rem consuetissimam, adstruit. z. 2. q. 6. art. 2. & in quolibet q. 6. & 8. quem

S Tho.

fui sequuntur. Fuit quoque Alexan. de Hales 2. part. qu. 139. membro 2. & Nicol. de Iura Ioann. 21. Neque vero Mendicantium virtusque ordinis, verum & Henr. & Godofr. in suis quolibus Fuitque Hadrian. postea P. p. in materia de restitu. & ex Decretis iuris Can. Arch. & aliorum. Hos denique Maioris postmodum in 4. dist. 24. q. 8. & 9. sequitur. Patroni autem contrariae, si tamen contrarium iucantur, sunt Hugo & apparatus super cap. licet ergo 8. q. 1. & cap. Monasterium 16. qu. 7. quibus referente Adriano. accessit Io. ann. And. Dixerim si contrariam iucantur, quia illi forsitan id duntaxat contendunt, quod in foro exteriori non selectio reuelanda, nam de foro interiori nihil decernere debuissent. Quod si sententia diu Thom. vera est, per nullam potest desuetudinem vel contrariam consuetudinem abrogari. Est enim de iure diuino, contra quod vique adeo nullo tempore praescribitur, vt quo longior fuerit eius abusus, eo fiat, delictum grauius. Neque in his satis est auctores numero assimari, aut dicere, hoc tenent Canonistae hoc vero Theologi, sed aut scilicet sunt sacrorum auctoritates, rationesque examinandae. Arguitur enim primo ex iure natura: Ecclesiastica beneficia (vt secunda conclusione asseruimus) ex bonis communibus populi, veluti stipendia instituta sunt, & ecclesiae ministris proposita. Ex hac ergo parte contra iustitiam commutativam fidem populo & ecclesiae frangit, qui non optimum ei ministrum absque fraude & dolo prouidet. Mox peccatur & contra iustitiam distributivam, eadem enim virtus quae iubet seruire in praemijs proportionem, quae est in meritis, subinde admonet vt optimus qui rationabili diligentia inueniri potest, ceteris preferatur. Deinde accedit tertio, quod Antistites tenentur beneficia gratis conferre, qui autem meliori post habito conferunt minus digno, ille certe alia causa mouetur humana, alioquin illud non faceret, atque adeo neque aut gratis, neque ab acceptione personarum manet incolumus. Ad haec qui ex duobus sacerdotijs pinguis confecti sacerdoti minus digno, manifeste iustitiam distributivam acceptione personarum prauiantur, nam id patrare non posset nisi respiciendo personam, puta qualitatem extrinsecam, ergo eadem labe contaminaretur, qui vnicum beneficium minus idoneo adiudicaret. Praeterea, horum collatores munerum, dispensatores sunt, vt ait Paul. 1. ad Corin. 4. ministrorum Dei, in quibus, vt inibi subiungit, fides sincera requiritur secundum verbum Domini cum citatum Quis putas est fidelis dispensator & prudens, qui incipit aut economus & dispensator, qui quos posset optimos seruos ecclesiae stipendio non accideret in seruitium domini, reus profecto esset aut defraetate fidei, aut neglectae prudentiae. At vero ius diuinum est quod huic conclusioni firmiorum adstruit

adfruit fidem. Atque in primis exemplum Christi. Ioan. 21. in electione Petri, quod abande rem patefacit. Ille quippe qui nemini inuriam irrogare potuit, nempe qui non metus displicere, sed dominis reum erat, non alium se legit, qui unus sibi vicarius succederet, quam omnium tunc repositis Apostolorum optimū. Neque vero satis duxit eū instituire quem ipse nouerat esse prestantissimū, sed id prius voluit vt omnibus innotescere. Hac n. vt arbitror, ratum de causa et publice Petrum rogauit, an se plus ceteris diligeret (qui numeros iudicia libus monitionibus solennis est) vt cunctis liquidū fieret iure, & ordine optimū eligere, docere q. perinde eos vt eadē legē in similibus electionibus sanctissimē custodiret quapropter absq. vlla cunctatione asserere soleo illo tunc repositi articulo quo Petrus electus est in Christi vicariū omnī fuisse Apostolorum optimū neq. tantū arbitror hoc denegare. Lique enim solam Dei charitatem, esse normam, per quam iudicare licet bonitatis gradus apud Deū. Præterea, neque hoc negare licet, quin eo gradu quo quis diligit Deum diligitur ab illo. Si ergo Petrus Christum plus tunc ceteris Apostolis amabat plus, & ab ipso amabatur, atque adeo optimus erat. Quod enim præ ceteris tunc Christi diligeret, ambigi nequit, quoniam Christi interrogatio non oriebatur ex dubio quippe quo ipse non tenebatur, sed erat velut assertio. Et quamuis Petrus ad comparationem respondeat citra temeritatem non valuit eo q. neq. iustum erat, neque alienorum meritorū ponderator tamen suum responsum. Tu scis quia amore, Christus pro cōparatūo iuxta suam ipsius interrogationem accepit, & ideo a tertio responso continuo iubiunxit. Paice agnos meos. Dico iterisse optimū tunc simpliciter, quia nihil obstat quo minus Ioannes indulgentius, diligeretur alioque forte tempore fuisset melior, nam de intemerata Virgine habilitate nefas esset longe meritis cunctos antecessisse Apostolos. Secundo loco accedit, & Apostolicum testimonium. 1. Timoth. 3. Qui Episcopatum desiderat bonum opus desiderat, hoc est, ipse consulte videat, quantum sibi oneris imponat, quia omnium est optimū numerum quæ in Ecclesia sunt, atque adeo gubernatum difficilimum Vnde subdit, Oportet enim Episcopo irrepre-

hensibilem esse, &c. Vbi tam amplā tamq. diuitem virtutum supellectilem ad Episcopatum desiderat, vt licet nullam faciatur comparationem vix ille possint, nisi in eo qui præstantissimus est acerrari. Quapropter inferiorius capit. 5. eundem admonet discipulum vt nemini cito manus imponat. Vbi porro docet quantum debeat exanans precedere antequam huiusmodi faceret dono distri- buantur, vt ipse que discussio illa finalis iudicij imitari pro humana fragilitate deberet, vbi æquissima meritorū trunna vnicuique remediendum est. Accedit tertio locus canonicū sanctorumque decreti, & in primis Hieronymus super Leuitic. 8. qui referunt 8. q. 1. c. licet ergo. Referi nam que illic Leuitica historia, q. quando Aarō iussu Dei in sacerdotem vnctus fuit congregata fuit omnis turba ante fores tabernaculi. Super quibus verbis ait. Hieronymus, quod licet dominus de constituto principio præcepisset singularemque elegeret tam en conuocatur etiam Synagoga. Requiritur ergo, inquit in ordinando sacerdotem etiam populū presentia, vt sciant omnes & certi sint quod qui præstantior est ex omni populo, qui doctor, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligatur, ad sacerdotium, & hoc attestante populo, secundum illud Pauli, Oportet autem illum & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt. Hac Hieron. Et est allusio ad exemplum Christi, qui in presentia apostolorum testimonium tulit excellentie Petri. Hac tamen non obstante verborum inculcatione Hieron. temperat illic eius sententiam, imo denegat. Hugo, dicens satis esse eligere dignum. Cui apparuit ad ha. refert. Verum tamen nisi intelligant in foro duntaxat exteriori, non sunt contra textum audiendi. Sunt & verba acerbissima Aug. super verbo, Iacobi citato, dicentis, Non est putandum leue esse peccatum in personarum acceptione habere fidei Dominij gloria. Quis enim ferat eligi diuitem ad sedem honoris gloriae ecclesie, contempto paupere instructione & sanctiore? Auscultas verbum, ad sedem honoris gloriae ecclesie, Consentit & Leo Papa, cano. Metropolitano. dist. 63. vbi docet, q. sit eligendus optimus. Sed est Chrysostomus, lib. 2. de sacerdotio, quam maxime me-

Hieron

Augus.

Leo Pa.

Chryso.

R 2 meri.

OTO
ULTRE
GILUS
DIT
13

Secundus
locus ad
idem.

meritorum intervallo an testare gregi, quam præstat excellentia pecori pastor. In cuius sententia Bernard. De consideratione ad Euge. per multa, eademque peregrina congerit. His vnicuique illustreque, adiungitur, e. extra, vt ecclesia benefic. sine dist. confer. vbi in reprehensionem episcopi apponit. q. non ex affectu carnali, sed stricto iudicio debuit ecclesiastica beneficia in persona magis idonea dispensare. At qui in pragmat. conc. Basil. h. hæc forma iuri eligentium. Ego N. iuro & pro mitto omnipotentii Deo, & sancto, cuius nomini dedicata est hæc ecclesia, eum eligere quem credam esse in spiritualibus & temporalibus meliorem. Neque tantum Canonicum, verum & ius Imperatorum idem sanctissime admonet vt est videre in Auth. de monachis §. ordinationem, iubet quippe cum Imperator, qui prius optimus inter monachos apparuerit, præfici in pastorem. Quod si monachus optimus est præficiendus, profecto multo est sanctius eadem regula in episcopis obseruanda, vt quorum ordo sit instituto monachorum excellentior. At qui argumta hæc si in primordijs etiam ecclesie, & quæ illustribus pollebat personis vim suam tenebant, quanto nunc maiorem, quando illa laboramus personarum inopia, vt vix optio permittatur, immo citra dignissimum vix possint reperiri dignus. Tèpore Aug. Amb. Mart. Nicolai, atque id genus mortaliu, non esset immane scelus non perquirere digniorem, modo aut digno conferas dignissimum debes inquirere, adco omnia iacent. Et quando eorum quæ facta sunt argumenta nullum existeret, hoc rem ineluctabiliter conuincit, quod postquam in dispensatione beneficiorum nõ habetur exacta meritorum ratio, nemo est qui literarum studia sequatur nemo qui alijs imbuatur moribus, quam qui ad Curiam fuerint aptiores. Vnde quanta detrimenta ecclesie Christi eius sanguine fundatæ succreuerint & hæresum pestes & animarum neglectus appetitissime testantur. At vero antequam decimam conclusionem statuamus operæ pretium est nonnulla dubiola, quæ hinc emicunt, diluere. In primis non contendimus, in has angustias inmoratos animos consicere, vt quando munus ad quod persona eligitur exigui momenti est, censetur peccatum mortale, digniorem prætermittere. Mox neq. est tale peccatum timen-

dum etiam in rebus maioris momenti quædo meritorum excessus non est tantus, vt videat ad rem multum referre, quoniam & furari exiguum monetam, non est peccatum mortale, neque nos Deus cogit tan anxie personas explorare, sed secundum prudentiam pro rei qualitate & conditione. Præterea, maxime adnotandum, nõ esse attendendum ad causas metaphysicæ possibilitatis, sed vt materia moralis exigit, ad id quod secundum prudentiam speratur futurum. Enimvero licet occurrat vir literis clarissimus & prudentia conspicuus, est in uecors, vel alijs implicitus negotijs, de quo nõ est tanta spes, q. prædicabit aut gubernabit secundum suas doctes, vel scite essit optime moratus publicis tam est negotijs ineptus, huiusmodi certe hominibus non sit tam potens speratur tam curam solicius habiturum diligentiamque adhiitum ad suum exequendum munus. Euentus autem rei qui præter eligentium spe obsequuntur, nihil electionem vitiant vt si negligens postmodum reperatur, qui diligens credebatur. F. mergit autem ex superioribus contra hanc nonam conclusionem arg. primum. Dicitur est iustitia distributiuam in his sacerdotijs ad commutatiam referri, dum autem prælatus tribuit ecclesie curatum vel alium ministrum pro ratione suarum decimarum dignus, quia si hæc exilia subsidia per illum satisfaciunt iustitiæ commutatiae, non ergo tunc tenetur alium eligere qui cumulatoribus meritis poleat. Respondetur duo. Primum non tenetur tunc breui expectaretur locupletior præbenda pro illo digniori. Deinde, quantum ad iustitiam commutatiam cum dignitas personæ non habeat certam præscriptam mensuram sit vt ubi alius est dignior, vix inferior censendus sit dignus præterquam quod fides dispensationis ministerij Christi exoptulat vt cunctique ecclesie adscribat ministrum optimum illorum, qui illo stipendio haberi potest nam ecclesia si loqueretur talem eligere, licet hæc culpa non sit tanta vt ad restitutionem obliget, si secundum estimationem dignus eligatur, vt supra diximus. Hinc autem exurgit argumentum secundum contra eandem nonam conclusionem, quod sequeretur ex ea non nunquam ut elector esset perplexus Verbi gratia,

Bernar.

Cõcilium
Basilien.

non

O

C

Post-
ma rō.

dign

Prima
limita-
tio con-
clusio-
nis.

gratia: Duobus vacantibus beneficijs quorum quod vberius & pinguis nullam habeat animarum curam? alter vero, quod fructibus est sterile, eandem habeat anexâ, vel plures habeat sub se parochias, pluraque doctrina indigentes, vt ecclesia nunc Toliana, quæ locupletissima est vacante, & simul Granatensi, quæ licet sit pauperior, habet tamen multos ex Mahometismo neophytos, perplexus tunc esset: & Papa & Rex. Nam si distributivam iustitiam spectes debet tunc illud quod est dignius, digniori attribui, si autem publicam ecclesiæ necessitatem, potius deberet illi maior cura animarum demandari. Ad hoc respondetur, plures semper esse habendam rationem publicæ necessitatis ad quâ nos Christi charitas acerbius astringit: Et ideo animarum cura digniori est commendanda deq; inde damnum de sua dignitate reponere censetur. Nam & si bene præsidentes presbyteri auctore Paulo, duplici sint honore digni, ille tamen qui apud Deum nos manet, in primis estimadus est eo vel maxime, quod (vt dictum est) hæc sacerdotia in ecclesiarum commodum sunt instituta. An vero ille dignior acceptare teneretur, alterius disputationis est. Et tanta esse posset necessitas vt teneretur. Verum ex hoc tamen aliud enascitur dubium vtrû lex hæc eligendi dignioris, vtrû ad illos etiam est datur, qui iam sunt suis ecclesijs collocati, videlicet vtrum vacante pinguisimo beneficio vel episcopatu debeat Rex & Papa quispiam suis locis dimovere vt omnes per gradus cunctat? Videtur non esse conclusioni concors. Respondetur de hac re non posse certam stabiliri regulam. Enimvero mutationes istæ & accensius quam fieri possit maxime cavendi sunt, tum quod fomentum ambitioni subministrant, sunt enim in causa, vt episcopi semper sint animi pendentes, & sicuti prima materia, nunquam sua forma contenti. Quare neque charam habere possunt sponiam, neque iustam illius gerere curam, tum quod non est pastoris ætas in cognoscendis submissisque novis ac novis gregibus transgenda. At vero neque hoc nimium cavendum est, quando quidem expediens non nunquam sit & concedens, vt episcopus ad aliam sedem conigret. Non in vanus est titulus de postel prælati. Sequitur post hæc dubium de electionibus, siue dicit religiosi & Canonici prælatum

eligunt, siue dum Scholastici publicum prælectorem Cathedræ, vtrum teneatur quisque semper eligere meliorem etiam si videatur nihil de suo suffragio profuturum. Ad hoc respondetur, semper in electionibus animadvertisendum esse, opus vanum non esse opus charitatis, omnesque ideo leges ad morem, prudentiæ iudicio esse applicandas. Sit ergo prima responsio: Indigno nemo debet suo calculo suffragari, etiam si constiterit illum a reliquis omnibus optari, quoniam talis non nisi per nequitiam obtrudatur, cui nullo colore favendum est, neque assentiendum: Si tamen qui eligendus speratur, dignus est, tunc licet ac debeat dignissimum qui eligi non potest, prætermittere, vt dignior eligatur. Sunt tres, quorum Petrus dignissimus est, Paulus medius, Ioannes vero infimus. Quod si ego in Petro persisto, neque Paulus sed Ioannes eligetur, me autem accedente ad Paulum, ipse vincet. Hoc ergo consilium sequi debeo etiam si iururando me adstrixerim eligere digniorem. Intelligitur nanque iuramentum inter impossibiles. Hoc autem, similique cessante casu, semper eligendus est dignior, nam præterquam quod ei servandus est honor, & legi dignitas, ad hoc etiam prodest, vt electus admoveatur a quos electores non ei fuisse. Sic enim fiet in regnando cautior. Contra hæc tamen continuo se offert argumentum quod si semper dignior eligendus esset, sequeretur quod si minus dignus electionem acceptaret, per inde peccaret atque collator, quoniam videtur causa esse rei illicitæ. Ad hoc autem respondetur non esse rationem parem, nam recipienti non incumbit conferendi cura, ob idque neque censetur iniquæ collationis causa, perinde atque conferens. & maxime si sit dignus. Quinimo in re dubia non tenetur ipsa se ipsum examinare, sed illi qui confert. Quare licet episcopatum ambire, delictum sit oblatum tamen circa culpâ suscipi potest. Enimvero licet quis prætermisso charitatis ordine elemosynam porrigat, non patii indigenti, sed extraneo, vel præteritis pauperibus prodigat in histriones, ob idque delictum faciat, illi tamen qui recipiunt, non irretiuntur eodem delicto. Mox alia via arguitur ex cap. monasterium. 697. quo habetur, quod si quis dominus infirmus sit Oratorum, vel Capellaniam possit cuiusque presbytero dare arguitur ergo. Post hæc ea le

Respon
sio.

Primū
arg.

Solutio.

Secundū
arg.

R. i. ge. la.

OTO
Vire
gillus
DIE
13

Solutio
quorum
dam.
Repro-
batio.

ge sacerdotiū instituere, vt solis suis agna-
tis aliusve designatæ profapie in perpetuū
obueniat, nam quicūque quorumlibet bo-
norum dominus potest ea pro suo libito di-
speasare: ergo tali casu non est necessariū,
in mo non licet digniorem exquirere. Sit
qui dicant etiam in tali casu inquirendos
esse digniores, si opus fuerit extra illam fa-
miliam. Atramen & vltus ratio in contra-
rium reclamant, satis enim est inter illos
designatos, & vocatos præstantiorem eli-
gere, nisi vnus sit tantum, vt puta sangui-
ne proximus appellatus. Nam cum tali in-
stitutori ac fundatori non incumbat muna-
ria suo & officio distributionem facere, &
illa sint sua bona, non adstringitur rationē
habere dignioris. Haud tamen erat cur

Hositiū
Abbas.

Hositiensis & Abbas ex hoc dissimilimo te-
xui inuitum argumen um traherent ad di-
stributiones honorum communium eccle-
siae, nempe quod satis semper sit eligere di-
gnum. Duo hic tamen illius textus mode-
ramina recolenda sunt. Prius, quod si qui
designatus est fuerit omnino indignus, a-
lius substituendus venit quia nemo neque
de sua substantia potest sacerdotium con-
tra naturale ius ac diuinum creare. Secun-
dum est, qd si institutio illa annexam hēat
curam aliquam animarum vel gubernati-
onem, tunc iniquissima est, & non feren-
da, quatenus obstitit, vt dignior eligat.

duo mo-
derami-
na textu
citati.

Alterū
dubiū.

Vt si quis prouentibus suis monasterium
fundaret eo vinculo, vt Prior vel Abbatissa
nō nisi ex suo genere aut patria crearetur,
non est in contumeliam Euang. lex illa ser-
uanda. Enascitur autem hinc præterea du-
bium de beneficijs patrimonialibus, ad
quæ non recipiuntur, nisi ciues, vel qui in-
de sunt oriundi. Videtur enim sententiæ
nonæ cōclusionis derogare, si quidem pos-
sent præstantiores aliunde quandoque ac-
ciri. Respondetur leges illas æquissimas ef-
se, quas vtiā de beneficijs saltem parce-
cialibus, quibus annexa est animarum cu-
ra, vbi que sanciret ecclesia, quemadmodū
& in Trid Conc. summo omnium consen-
su, me præsentē, consultabatur. Effet n. illis
decretis conforme, quæ in quarto argumē-
to accessita sunt, decernentibus, vt electio
ex eadem ecclesia fieret. Nam vt modo di-
cebam, non parui æstimandus est ingeni-
tus amor, quem quisque ad natium solū
habet. Præsertim quod licet possent non-
nunquam inueniri extranei meritis præ-

Respon-
sio.

stantiores: multo esset tamen ecclesie con-
ducentius, vt ambitionibus & litibus sibi
molestissimis ac pestilentissimis obuiare-
tur, præterea vt incolæ spe illa animarentur,
liberos & literis & moribus informare.
His ergo absolutis dubijs, ad decimam cō-
clusionem descendamus, qua ad illam tri-
uialem respondeamus quæstionem vtrū
facultas alteri præferenda sit in diligendo
episcopo, Canonici. Curis, an Theologie.
Neque vero erat cur assertio hæc in contro-
uersiam vocaretur, sed Hositi cui Abb Pa-
normit. subscripsit, super cap. 1. de consan.
& affinit. fuit, qui nescio quo iure hanc cō-
testatus est litem. Auit enim quod vbi he
refes pullulant, præferendus est Iuricon-
sulto Theologus, alibi vero econuerse. Et
quamuis mea me professio in suspitionem
de hac re adducere possit, haud tamen id-
circo his maxime temporibus, dissimulan-
da est rei veritas, ego enim minime de me
ipso ignoro quam lim talium meritorum
experts. In primis si mea opinio illius ef-
set momenti, qua in consilium admitti de-
beret mallem vt post morum honestatem
prudencia viri, roborque animi mansue-
tudine insignitum, atque in agilibus dex-
teritas perpenderetur, quam scientiæ emi-
nentia, dummodo illa doctrina mediocri-
tate polleret, quæ pondus ei auctoritatis
adiungeret. Itaque persona æstimanda
cum primis est, non hæc aut illa scientiæ fa-
cultas. Tameñ ille, quem hæc omnia or-
namenta doctrinæ illustrarent, maiori iu-
re esset super ecclesie candelabrum erigen-
dus. Sed tamen quod cæteris pariter cōcur-
rentibus Theologia sit peculiaris Episcopi
sententia, quam hic cōclusionem deci-
mam facimus, nescio quis ambigat. Nam
vt ab ipso pastoris nomine, quod episcopi
propriū est, exordium sumamus, equis
dubitet præcipuum pastoris munus esse fa-
ctorum eloquia reuoluendo, recolere ac
meditari, vnde doctrinæ pabulum gregi
subministret: Scientia est Hieron. in Leuit.
36. distin. cano. si quis vbi ait: Deo sunt
Pontificis opera, vt a Deo discat legendo
scripturas diuinas & sapius meditando,
vt populum doceat. Et distin. 38. can. om-
nes, admonetur Antistes, vt in promptu
legem habeat, videlicet tam sacros Canon-
& sanctum Euāgelium, quam diuinū apo-
stolorum librum & omne diuinam scrip-
turam: Canones scilicet Conciliorum, vt fla-
tim

Aug. tim subditur ea placuit. Vnde Aug. in epistola ad Paulinum, quæ est 59. illud Pauli ad Ephes. Quosdam autem dedit pastores & doctores, pro eodem usurpat, nempe quod Episcopi eo sint pastores, quod doctores. Quid ni? nunquid non Apostolorum successores sunt? ergo proprium eorum est, ut quam fidem ipsi divulgant, populum doceant, eiusque mores secundum evangelicas normas componant, & veluti canes contra vitia ind. fesse oblatrent. Sed quid in re non dubia testibus vitemur non necessarijs? Non interrogabantur olim dum in aula insigniebantur, an ius nosset vicumq; sed an vtrumq; scirent testamentum, ut Richard quo lib. 4. & Syluester, in verbo, Episcopus, adnotant, licet iam col lapsis rebus, non interrogentur nisi an velint se diuina scripturæ sensibus accommodare, & quæ inde hauserint, plebem docere. In cuius signum confertur eis evangelicum, quod admonetur populo sibi commisso prædicare. Adde, quod ex præcis Episcopis neminem nisi Theologum competitis. Nam iura canonica theologij in Concilijs sanxerunt, & Pontifices maximi ex facris collegerunt oraculis. Quapropter si nominis etymologiam inspicias, quam Aug. (ut refertur 8. q. 1. cap. qui e piscopatum) interpretatus est, nempe ut idem sit episcopus quod superintendens, in hoc etiam deberet superintendere canonico iuri licet non illud memoria retineret. Enimvero cum ex Theologia ius ecclesiasticum proficiat, per eandem facultatem debent legitimi sensus canonum examinari, præsertim cum illa iura quæ ad munus episcopale quidquam referunt, Theologi, si modo secundum nomen scientia polleant, occultius emunctiusq; callere debeant. Quod si minus calleant, multo est Episcopo dignius, ut veluti de Moysè, Exod. 18. legitur viros idoneos audiendis secularibus causis exponat, quo ipse sacrosanctæ meditationi & Christianæ doctrinæ incubat, quam ut vice versa, a dulcedine scripture auulsus secularibus implicetur. Vide ergo quam longe ab Episcopo haberent qui episcopi munus non aliud existimant, quam hæreses extirpare, cum alia præterea sint multo illis magis peculiaris, quam causas audire, eo vel maxime quod si tunc sunt necessarij, quando hæreses pullulant, fit subinde ut magis sint semper necessarij, ne vnquam seran-

tur. Chirurghi sunt & caussidici, qui cum libitibus videntur, nolent iurgiorum causas præcindi. Cura autem episcopalis longe alia esse deberet, nempe ut populus adeo esset semper fide instructus, moribusq; compositus, ut neq; hæresibus neq; litibus vlla relinqueretur ansa. Quapropter non solum ubi hæreses pullulant, sed ubi litium dissidia serpunt, illic optatior esset Theologus episcopus, aut certe vir probitate insignis, qui lites absque prolixis terminis iuris componeret ac rescinderet. Video enim prohi dolor, plures foueri lites in foro ecclesiastico quam in ciuili, cum totus conatus Episcopi esse dicitur internis hominum conscientia facere, discordiarum gramina conuellere, & non illuc curam excedere, ut pueros pomaficus, horroru sussurantes (quia hæc est officiali sagina) excommunicationis interuentione ferire, quod adeo est absurdum, ut excusare se iâ ecclesiastici iudices nequeant nisi affirmantes propositu non gerere ligandi. Sed & ob hoc deberent esse Theologi ut cognoscerent quanto illis esset habenda maior ratio, ne populus in obedientiæ crimine, quam ex communicatione feriretur nam quamuis iudices tale non habeat propositum, populus tamen qui illud nescit, nihilominus conscientiam sibi vulnerat, dum fictæ non patet excommunicationi. Sed de hoc satis in præsentia. Nam Theologos & episcopos eandem video ire viam.

Ad primum ergo argumentum, quæstionis prima conclusio, respondit, nimirum concedens personatus istos, quos vocant, & sacerdotia plus commutatiuæ iustitiæ respectu ecclesiarum habere, quam distributiua. Ad secundum inter probandam notam conclusionem responsu est, ubi monstrauimus, v. q. adeo a Christo abfuisse personarum acceptionem, ut Petrum tunc Apostolorum optimum, atq; ad regimen accommodatissimum, elegerit, & matrem filiorum Zebedæi petentem filijs suis sedes a dextram & ad sinistram repulerit. Quod autem plebeios homines & literarum rudes ad functionem euangelicam ascierit, bina fuit causa. Prior, quod ipse eos & docere potuit, & tales efficere, quales ad rem decebat, electores autem humani, quia dignos eos facere nequeunt, quos eligunt, eos debent ad eligendum conquirere, quos dignos inuenerint. Mox, quod expedebat supernaturalem fidem non ab hominibus pro-

Postrema 10.

Ad primum arg.

Ad 2.

OTO
ULTE
GILUS
DIE
13

mulgari, qui essent humana doctrina illustres, ne in suspitionem veniret quod de humana sciētia procederet. Ideo enim iussi sunt coram regibus ac p̄sidijs non cogitare quomodo aut quid loquerentur, sed quae Spiritus sanctus suggereret, illa divulgarent. Quod autem Galileos ceteris mortalibus p̄gulerit, mysterium fuit, de quo fuerat Iaias vaticinatus, cuius ideo prophetiam Matth. cap. 4. citavit. Terra Zabulon & terra Nephtalim, &c. Galilea genitū. Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam. Et David: Principes Zabulon & principes Nephtalim (hæc enim erat Galilea) duces eorum. Ad tertium, quod aduersus, nonam conclusionem intendi videbatur, itidem satisfactum est, dum concessimus secundum forum exercitū factis esse digno conferri ad succidendas calumnias, secus autē in foro interiori. Ad quartum respondetur, iura sanctissimæ dignitates & præbendas personis eiusdem ecclesie concedi ob hanc causam (ut ait Celestinus eo cap. nullus. §. 1. dist.) quod vnusquisque suum fructum militia habeat in ecclesia, in qua sum per omnia officia transigaretatem. Cui & alteram S. Thom. causam subnectit, quæ mihi est probatissima, videlicet, quod plurimum vnusquisque propensiorē habentium ad suam propriam ciuitatem & ecclesiam in qua nutritus est, qua vtiq̄ ratione vtilior esse poterit. Vnde Deuter. 17. Non poteris alterius gentis hominem facere regem, qui non sit frater tuus. Et ideo licet non exquiratur extraneus dignior per hæc fit compensatio. Quin tum autem argumentum omnia, que dicta sunt, concunt. Etenim si vera est quorūdam opinio, nō dicam assentatio, cui sanctissimus Papa nunquam assensisse credendus est, videlicet quod est dominus beneficiorum, pugnantissimum extruitur inde argumentum quod non teneatur digniores eligere, imō quod possit super hoc cum inferioribus prælatis dispensare. Responso ergo non est alia, quam quod nullatenus est dominus. Alias profecto sicuti de illo dictum est qui de suis proprijs bonis sacerdotium creat, liberum ei esset tanquam vero domino conferre cui mallet, quod nemo auderet asseuerare. At nullo opus est argumento vbi apostolica tuba canit. Sic nos existimat homo vt ministros Christi & dispensatores ministeriorum Dei 1. ad Cor. 4.

Quin vero & Christus Luc. 12. Quis, inquit putas est fidelis dispensator & prudens quem constituit Dominus super familiam suam? Neq̄. vero facti Canones transuersū unguem ab hoc euangelio discrepāt, quia neq̄ discrepare possunt, Quare nō pigebit iuris hic verba audire. De præben. libr. 6. cap. 2. sic habet, Licet ecclesiarum, personatum, dignitatum aliorumq̄. beneficiorum ecclesiasticorū plenaria dispositio ad Roma noscatur Pontificem pertinere. Nō dicit dominium sed plenaria dispositio. Et Cle. vt lit. penden. nihil in no. c. si duobus, hoc modo. Salua tamen in præmissis omnibus Ro. Pontificis potestate, ad quem ecclesiarum, personatum, dignitatum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorū plena & libera dispositio ex sui potestatis plenitudine noscitur, pertinere. Perpice ergo quo pertingit pontificis potestas. plenitudo certe non vt dominus sit sed vt plenam habeat dispositionem. Nam quod ait libera, hoc tantum significat quod nullum agnoscit in terris superiorem. Idem patet ex superioribus. Commostratum enim reliquimus hæc bona ecclesiastica stipendia esse populi pro ministris, quorū idcirco Papa merus est dispensator. Imō arbitror illos qui dominū beneficiorum cum appellant, propriam vocem ignorare. Nam si dominus est, retinere sibi potest, & in proprijs vltus conuenire, ac pro libito eis vt quod tamen nemo sanæ mentis admittet. Si autē pro libito non potest vt, sed tenetur ratione dispensare, non est dominus. Quæritur S. Tho. 2. 2. q. 63. art. 2. vbi ait prælati ecclesiasticum non esse dominium sed dispensatorem, Pōntificem etiam maximū cōplectitur, vt Cardinalis etiā Caiet. Lateralis; Pape scire adnotauit. Sed heu, quante mala ex cōtuario, eodemque falso principio ecclesia quotidie patitur. Cum tamen quo sanctissimus Papa ceteris honore, & dignitate in ecclesia Dei præstat, fortiori nexu teneatur digniores semper optare. Nisi forte (vt ad calcē quarti argumenti trideamus) Cardinales in Pōntificis electione ob eandem summā vicarij Christi dignitatē sanctiori fide perstringuntur optimum eligere. Quapropter nunquam timorē illū persuadere mihi potui, videlicet statum illis esse, non posse deligere nisi ex suo gremio. Et tandem ab ipsis Dominis Cardinalibus audiuitur ipsum esse. Enimvero q̄ actiua voces id ipsum

Ad 3.

Ad 4.

Celest.

S. Tho.

Ad 5.

Ipsum sacrum senatum ecclesia reulerit, decentissima ratio persuasit. 2. dist. cano. In nomine Domini, &c. l. cet. extra, de electio. & ubi periculum coetus a remotissimis regionibus Romam ad eligendum cogere tur. At tamen cum tanti referat, optimum episcoporum orbis ad summam sedem euehere, quod intra paucos vrbis passua electio coarceatur, licet sit credibile inter eos nunquam defore dignum, certe sinceritas eua gelica, non permittit. Vnde in eo c. In noie Domini. si in Romana ecclesia no inueniatur idoneus, ex alia sumi iubetur. Igitur eductio noua suis radicibus fixa perstat, quæ non solum in antistitibus creandis, verum & in alijs dispensandis sacerdotijs quib. in iuncta est aiarum, sancte seruanda est, nam in alijs qui tali cura vacant, licet præteritis dignioribus contra iustitiam distributiua delinquatur, non tamen subest tm periculi. At qui ea ob rem aut nunquam aut perquam raro peccat illis mortale committitur, dum modo non concedantur indignis. Ex hac autem definita conclusione dubia nonnulla suboriri videntur, que idcirco necesse est vt per ordinem examinemus. Primum est, qd proximis verbis de beneficijs cura aiarum carentibus appendet, an. Episiones annuæ quæ a se. hinc annis percrebuerunt in ecclesia, vno & imponantur beneficijs, & recipiantur ab ijs quib. exhibentur? Ad hoc primum oim respondetur, pensiones hmoi non hinc annexos ecclesiasticos titulos, quia pensionarij non sit beneficij possessor, sed tm possidenti imponitur onus soluendi. Et potest imponi vel personæ quamdiu possideris, vel quod multo est vsu frequentius, ipsi fructibus beneficiorum. Quæ de re neque alia hnt annexam curam, neq; canonici cum persoluendi officium. Atq; hæc vtiq; rationi huiusmodi redditus tutissimi existimantur, nepe qd nulla sint cura onuli. Ego vero, licet de plenaria Pontificis potestate in dispensandis beneficijs nihil ambigam, semper tm arbitraus sum hæc esse periculo sissima omnium beneficioru, idq; propter eandem rationem qua alij censent, esse tutissima. Nam si verum est, quod paulo ante commonstrare nitēbamur, nempe sum mum Pontificem non esse dñm, sed dispensatorem beneficiorum, quæ sunt ecclesiaru stipendia, cõsequens inde sit, vt illa adiudicare nequeat nisi pro altaris (vt ait Paulus)

ministerio, vel tanquam mercedē pro aliquo seruitio ecclesie, et si non esset spirituale, vt puta duci aut militi, qui ecclesiam tempore necessitatis propugnat qua de causa decima:um tertia Regi Hispanie tributa sunt. Et congruentius possent illi concedi que negotia ecclesie gereret, vel in concilio, vel in curia, uel alibi, sicuti olim mos erat his qui prælati in adiutoriu adhibebatur, prouentuum quotam impertiri. Præterea, qd dubialis super aliquo sacerdote dirimi aliter non posset, liceret aliquam portionē parti cedēti in bonum pacis addici de quo vno pensio num genere vnicus est textus in toto iure c. Nisi essent de præb. At quod citra hunc casum absq; vilo titulo, & obligatione bona ecclesie possint hoc modo dispēdi non apparet quomodo intra limites dispensationis cõineatur. Et re vera rei no vras eam in suspicionem vehementer adducit. Alterum dubium est de illis qui neq; eligunt neq; beneficia conferunt, nihilominus sunt causa vt vel dignitate inferioribus, vel prorsus indignis conferantur, vtrū delictum illis sit? Et peculiariter sit interrogatio de resignatoribus. Resignat quis sacerdotium suum in manibus Prælati, sed tm in fauorem consanguinei vel alterius certæ personæ indignæ, & nō alias videtur ille extra culpam esse, nam Prælati est, cui collatio incumbit. Rñdetur tamen Prælati delictu non excusare resignantem, vt pote qui vere est cõiniquus collationis. Vbi de hoc maxime admonere nō præteribo videlicet quæ sit cauendum, ne pueris beneficia præbeantur, nam etsi contingat, vt optima sint indole, non solum ius Canonicum, verum neque naturale reputat eos dignos. Dignitas enim spem sed rem dicit. Atqui plurimū vsu venit, vt qui de se pueri bonam fecerūt spem, quam si absque diuitijs ecclesiasticis manerent, ad vberem frugem perducerēt, cum primum dirantur, superbi re ac terocire incipiunt. Per multa alia dubia impresentiarum præterimus, ne extra rem & causam distrahā videamur.

ARTICVLVS III.

Vtrum beneficiorum pluralitas sit iure permissa.

Superiori articulo annexum est in hoc tertio de beneficiorum pluralitate dispu-

Dubiū alicu.

Rñsio.

Bñficia pueris minime cõferenda.

OTO
VIRE
GILIAS
DIE
13

Primū
argum.

disputare, vtrum sit quoquo pacto iure
permissa? Pugnāt enim parte negati-
ua Canones plurimi, tam conciliorum
quam sanctorum patrum. In primis est
decretum Synodi 7. Constantinopolita-
næ vt referitur 2. quæst. 1. capitulo cleri-
cus. Clericus ab instanti tempore non con-
numeretur in duabus ecclesijs, negotiatio-
nis enim hoc est & turpis lucri proprium
commodum, & ab ecclesiæ consuetudine
alienum. Vbi citatur verbum Domini,
Nemo potest duobus dominis seruire. Et
70. dist. cap. sanctorum. ait Urbanus, Om-
nino in duabus ecclesijs aliquem intitula-
re non liceat, sed vnusquisque in qua in-
titulatus est, in ea tantum canonicus ha-
beat. vnde extra, de præbend. capitulo
quia pethibetur præbendarum multitu-
dinem canonibus esse inimicam Secunda

Secūdu
Chryso.

allegantura S. Thom. quolib. 9. artic. 15.
sanctorum dicta. ait enim Chryso. Quod
tenebra erubuit, lumen erubescat, quod
figuræ non fuit concessum, rei reor esse
illicitum, figuræ autem, hoc est, legi vete-
ri, non fuit inter ieiunium concessum, vt
qui casebat in Bethlehem, caperet Hie-
rusalem. cum nos ergo perfectiores esse
debeamus, qui capit in Tyro, non capiat
in Damasco. Hæc Chryso. & Bernardus.

Bernar.

Qui non vnum sed plures est in benefi-
cijs, non vnum, sed plures erit in sup-
plicijs. Item id esse videtur contra rati-
onem, & ius naturale, & diuinum iam
modo citatum, Nemo potest duobus
dominis seruire. Cui insuper accedit in-
strumentum quoque iure antiquo si-
dem suam attingit seruire ecclesiæ, cui
se mæcipare constituit. In contrarium
faciunt iura quæ plura beneficia eidem
personæ indulgent, vt tum alibi, tum
2. quæst. prima frequentes Canones do-
cent.

D. Tho.

Questionem hanc differt D. Thom.
quolibet 9. citato artic. 15. At quia rei hu-
ius abusus nimium in perniciem ecclesiæ
obrepit, non erit superuacaneum rem de-
nuo ac sedulo examinare. Nam cum (vt
ait illic S. Thom.) ius hic naturale ac diui-
num implicetur, & humanum quantum
ad duo priora, rei huius definitio ad Theo-
logos pertinet, licet quantum ad tertium
spectet ad Iurisconsultos. Placet ergo, ve-
luti primum fundamentum, distinctio il-
la S. Thom. Triplex est actionum ordo, sci-

licet aut, quæ deformatem habent inse-
parabilem, vt mendacium, aut quæ in-
differentes sunt, vt deambulare, aut ter-
tio, quæ licet per se nude & absolute con-
siderata deformatem quandam repræ-
sentent, circumstantijs tamen veritatis licite
fieri possunt, vt hominem occidere, quod
iudici, & defendenti se licet. His prædictis
reponderetur ad quæstio. septima conclu-
sionibus. Prima. Habere plures præben-
das, non est res primi ordinis. Hæc con-
clusio inde fit liquida, quod multis casu-
bus super hoc sancta iure dispensant, vt
statim patebit Secunda. Neque est secun-
di ordinis. Non enim est perinde indiffe-
rens atque habere plures vestes, hoc quip-
pe absolute consideratum, nullam implicat
aut malignitatem aut indecentiam, ha-
bere autem plures præbendas, si nude spe-
ctetur, statim sonat quoddam ordinis per-
uersiones. Primum, quia ratio docet ut v-
nicuique ministerio suo proprie deputetur
minister, alias vnus plurium personas
induit. Secundo. Cultus diuinus detrimen-
tum patitur. Tertio, cum bona hæc (vt dixi-
mus) stipendia sint ecclesiarum, suo de-
fraudantur iure. Id quod rerum vsus & ex-
perientia docet, Aggeratis siquidem præ-
bendis multis ad personarum paucitatem
vix vlla restat ecclesiæ, cui pro rationem sua-
rum decimarum seruiatui dignæ. Et 4. in-
de sequitur distributiue iustitiæ præuicacia
tio, videlicet vt digni multi egeant, alij ve-
ro exundent. Quinto esca & fomentum
ambitionis inde subministratur, nam in-
terdicta præbendarum accumulatione, sa-
cerdotes non tam auidè sitirent atque am-
birent bonis ecclesiæ ditari. Et sexto, id in-
causam est, vt literarum studia neglecta
iaceant, vtrinque etenim spes bonorum de-
bilitatur scilicet, & meritum ratio non
habetur, & quod auidia diuorum auaritia
impedimento est, ne inopes promouean-
tur. Quinero septimo, & transgressio que
dam est illius Paulini præcepti, Vnusquisque
in ea vocatione qua vocatus est, maneat.
Atque illius præterea ad Rom. 12. Sicuti in
vno corpore multa membra habemus, quod
Gregorius ad hoc propositum circūit 89.
dist. in cap. singula vbi ait. Singula ecclesia-
stici iuris officia singulis quibusque perso-
nis sigillatim committi iubemus. Sicut enim
in vno corpore multa membra habemus,
omnia autem membra non vnum actum
habent.

habent, ita in ecclesia corpore multa membra sunt, & idem distincta officia esse debent, & ecclesie diuersis personis commendanda, alias totum corpus esset oculus, aut totum auditus, aut vnus multorum corporum oculus.

Tertia conclusio. Tertio conclusio. Habere plures præbendas res est tertij ordinis scilicet quod licet per se absolute librata in malum sonet, vt proxime nunc rationes comprobant potest nihilo secius talibus circumstantijs exornari vt fiat licitum.

Distinctio. Distinctio. Ad huius autem lucidam intelligentiam distinguere de beneficijs operæpretium est.

Alia enim sunt, quæ residentiam habent annexam, alia vero quæ liberiora sunt vt simplicia sacerdotia, quæ præta mere vulgo dicuntur. Atque illorum quibus residentia annexatur, alia sunt quibus iniuncta subinde est animarum cura vt episcopatus & parochia, alia vero, quæ hoc onere sunt immunes. De his ergo non arbitror eodem esse pacto censendum.

Primus casus. Primus casus. Hoc supposito sex casus notantur 21. q. 1. in Summa iuridici, quibus licite compati se duæ præbendæ valent in eadem persona. Primus ratione tenuitatis, quia non possunt singule singulos alere sacerdotes, vt habetur 10. q. 3. vno. Qui quidem casus v. r. us est etiam in his sacerdotijs qui curæ subduntur animarum quoniam etiam possent idem & in episcopatibus licere. Possent inquam esse adeo tenues (quales frequenter sunt in Italia) vt neuter posset episcopum pro sua dignitate sustentare, possentque esse tam proximi vt ab eadem valeret persona administrari. Et est text. 1. q. 1. c. illud. vbi conceditur vt idem sit archiepiscopus Tarraconensis & episcopus Fundensis. Secundus casus, quando vna est ecclesia ab altera dependens vt legitur causa eam te. extra. de eta. & quali. & ordi. præsi. Quomodo autem fiat ecclesiarum vnio, patet, extra de reli. dom. ca. quia monasterium. Neque quis fallatur, arbitratus in eodem casum residere nam primus intelligitur etiam vbi ecclesie non sunt vnite. Põr siquidẽ Papa sine vnione adiudicare duas ecclesias propter tenuitatem vni sacerdoti, etiam cum titulo vtriusque & tamen hic consulte animaduertendum, quod in hac tenuitate meditando, non est respectus habendus personæ sed communis vtilitatis ecclesie, in quæ cuncta hæc referenda sunt. Enim vero si persona supra dignitatẽ suã, & conditionem contendit amplam familiam splendoremque vitæ sustentare, non illa lance astimanda est prouentuum tenuitas, sed ad hoc spectandum quid ecclesie conducatur. Præterea cauendum maxime, ne præbendarum vnio in fauorem personæ fiat, & fraudem ecclesie. Est illustris quispiam pluralitate beneficiorum pressus qui ad eximendum sibi scrupulum cõscientiæ procurat per annexionem cuncta in vnum coadunare. Profecto is arbitrari meo. dum hoc sophismate fascinare cogitat diuinos oculos grauius turpiusque delinquit, quam si plurium figuram retineret deber. n. vnio ecclesiarum in emolumentum ipsarum absque dolo malo fieri, & sit legitima Tertius casus est propter paucitatem clericorum: vt 2. q. 1. cap. clericus adnotatur. Quamuis illic non dicatur nisi propter inopiam hominum quod referri potest ad incolarum raritatem. Veruntamen raritas etiam sacerdotum necessitatem inducit demandandi vni plures ecclesias. Atqui iudicanda est paucitas, quando rari sunt digni qua porro de causa nõ inhibere in prouincijs probitate & doctrina sacerdotum destitutus, vnum pluribus ecclesijs deputari. etiã cum cura animarum quippe q̄ in rem ecclesie felicius cederet quam sacerdotes penitus in idoneos populo Christiano præficere. Quartus casus pluralitatem excusans occurrit q̄ quis vnã habet præbendam in titulo, atque alteram commendatitiam, vt habetur eadem causa & q̄. c. qui plures. Admonendum tamen est de intellectu huius textus. Enimvero iuris prudentes, qui ad forũ iudiciale penitus attendunt ruti forsan arbitratur cuiuslibet conscientia hoc pacto possidentis duas præbendas at vero qui penitus iudicium diuinũ introspicunt, aliter censebunt. Etenim ex eadem causæ, imo (vt reor) iustiores coire debent vt quis digne in conspectu Dei altera fruatur præbenda sub titulo, altera vero sub commendatione, quam si ambas haberet in titulo. De commendationibus quippe loquor per petuis quæ hoc ætatis habentur in vsu. Est lex prohibens, ne Cardinales qui Romæ resident fiant Episcopi, & ne huius fiat præuaricatio legis commendantur illis ecclesie perpetuo nihilo differentius quam si titulus illis inscriberetur. Profecto si sis esset ira loqui hic commendationis prætextus præuaricatio est legis. e si personata, & forteo criminosior, quo fit magis in frau-

liam splendoremque vitæ sustentare, non illa lance astimanda est prouentuum tenuitas, sed ad hoc spectandum quid ecclesie conducatur. Præterea cauendum maxime, ne præbendarum vnio in fauorem personæ fiat, & fraudem ecclesie. Est illustris quispiam pluralitate beneficiorum pressus qui ad eximendum sibi scrupulum cõscientiæ procurat per annexionem cuncta in vnum coadunare. Profecto is arbitrari meo. dum hoc sophismate fascinare cogitat diuinos oculos grauius turpiusque delinquit, quam si plurium figuram retineret deber. n. vnio ecclesiarum in emolumentum ipsarum absque dolo malo fieri, & sit legitima Tertius casus est propter paucitatem clericorum: vt 2. q. 1. cap. clericus adnotatur. Quamuis illic non dicatur nisi propter inopiam hominum quod referri potest ad incolarum raritatem. Veruntamen raritas etiam sacerdotum necessitatem inducit demandandi vni plures ecclesias. Atqui iudicanda est paucitas, quando rari sunt digni qua porro de causa nõ inhibere in prouincijs probitate & doctrina sacerdotum destitutus, vnum pluribus ecclesijs deputari. etiã cum cura animarum quippe q̄ in rem ecclesie felicius cederet quam sacerdotes penitus in idoneos populo Christiano præficere. Quartus casus pluralitatem excusans occurrit q̄ quis vnã habet præbendam in titulo, atque alteram commendatitiam, vt habetur eadem causa & q̄. c. qui plures. Admonendum tamen est de intellectu huius textus. Enimvero iuris prudentes, qui ad forũ iudiciale penitus attendunt ruti forsan arbitratur cuiuslibet conscientia hoc pacto possidentis duas præbendas at vero qui penitus iudicium diuinũ introspicunt, aliter censebunt. Etenim ex eadem causæ, imo (vt reor) iustiores coire debent vt quis digne in conspectu Dei altera fruatur præbenda sub titulo, altera vero sub commendatione, quam si ambas haberet in titulo. De commendationibus quippe loquor per petuis quæ hoc ætatis habentur in vsu. Est lex prohibens, ne Cardinales qui Romæ resident fiant Episcopi, & ne huius fiat præuaricatio legis commendantur illis ecclesie perpetuo nihilo differentius quam si titulus illis inscriberetur. Profecto si sis esset ira loqui hic commendationis prætextus præuaricatio est legis. e si personata, & forteo criminosior, quo fit magis in frau-

Tertius casus.

Quartus casus.

Qualiter præfatus casus fit intelligendus.

OTO
ure
gillus
DIE
13

Primus casus.

Secundus casus.

Adnotatio.

fraudem legis. Nam in fraude legis facit qui saluis legis verbis sententiam eius circumuenit. Contra ff. de legibus & C. eo. ti. Non dubium est in legem committere eum, qui verba legis amplexus contra legis nititur voluntatem. Non dubium. Et enim si causa ferendae legis fuit necessaria Episcopi residentia in sua ecclesia quidnam quaso refert commendatarius ne absens sit an verus Episcopus? Ratio namque quae iusta faciat ac legitimam commendationem, haec esse debet, quod haberi tunc persona non potest cui legitime sub titulo adscribatur, non autem commendatarius ditare. Haud quidem inficias ierim quin possit Episcopus Romam a Pontifice Maximo ob publicas causas acciri, tamen quod illic perpetuo maneat nihil obmurmuro, sed tamen neque ambigo quin multo sanctiori fide & diuino mandato teneatur Episcopus Cardinalis praesens esse ecclesiae suae quam Romae, si quidem Episcopi iure diuino instituti sunt. Cardinales vero post Apostolorum seculum creati. Quintus casus est quando Papa pluralitatem concedit, ut habetur eadem quaest. cap. relatio. & sextus si dispenset episcopus, ut habetur 70. dist. in canone sanctorum. Hi autem duo casus ad normam quarti modo expositi auscultandus sunt, videlicet, quod quantum ad forum exterius esse sentur legitime possidere, tamen ut Deo dispensat o sit accepta debet legitimis causis circumuestrum. Quamuis iam non est in usu, ut Episcopus possit super praebendam pluralitate dispensare, quia cap. dudum ecclesiastica. extra de elect. videtur ius antiquum abrogatum, nempe ut solus Papa dispenset ut illic notauit Panormit. Tamen si hoc intelligendum sit sub ambarum titulo quia commendare ob necessitatem bene potest Episcopus dum non patet ad curiam additus. Septimus casus additur extra ordinarius propter sublimes & literatas personas, quae maioribus beneficijs sunt honorandae ut verbis utamur cap. de multa. de praeb. sublimes enim (ut aiunt) refertur ad sanguinem. At tamen neque illud ad illustrium commodum esse referendum, sed ad ecclesiae splendorem. Ecclesia enim dum vagiebat in cunis, & potentia seculari premebatur, opus habebat illustrium viribus succulciti, quae de cuncta indulgebatur, ut aliquanto plus super dionum sortirentur. Iam vero hoc actus, si

fas est dicere verum nescio an eadem dispensationis causa iam legitima existat. Porro cum reum uti palam doceat sublimium potentatum ita grassa iam esse in ecclesiastica sacerdotia, ut haec fuerit non minima causa ruinae in qua modo iacet ecclesia, tamen nunquam negabo, quin si ingenui & natalibus praecleari, moribus sint cum primis, mox literis ornati, plurimum splendoris ac roboris reipublicae ecclesiasticae afferant. Subsequitur hic tandem dubitandi ratio, an praeter hos casus licitum sit Papae dispensare, & compatibiles facere plures praebendas & personas? Hoc in disputationem produxerim propter multa, & varia, quae a doctoribus iuris Canonici affirmantur, ut videre quisque poterit apud Syluestrum, in verbo, Beneficium quarto. Ait enim in primis Archidiaconus casus istos superiores coercendos esse ad praebendas, quae abique cura sunt animarum, sed profecto nulla hoc ratione probatur. Quia vero episcopus pro causa ut supra citauimus, cap. illud 21. quaest. 1. possunt eidem permitti, nedum praeciae si proxima sunt & ienues, quamuis tunc decenius esset vniri. Alij dicunt extra hos casus nemini licere plures habere praebendas. Intelligendum est tamen abique legitima dispensatione: alioqui dubitare non licet, quin eadem potestas quae superioribus casibus dispensauit, si occurrerint alij nondum cogitari, equi tamen & iusti, possit dispensare. Consule si lubet de hac re Syluestrum & alios Summistas. Duo tamen hic restant dubia. Primum, utrum abique dispensatione duo possint beneficia ab eodem possideri? Posterius, utrum ubi dispensatio requiritur, ille qui abique legitima causa dispensationem nactus est, tamen habeat conscientiam? De priori dubitatione distinguendum est inter beneficia, quamuis ad residentium & curiam: qua distinctione praehabita statuitur conclusio, quae sit huius articuli ordine quarta: nam tres supra praemissimus. In beneficijs simplicibus, scilicet, neque habentibus curam, neque residentiam exigentibus quales sunt praestamere, nulla est necessaria dispensatio, ut plura eadem persona obineat.

Scio glossas factorum Canonum multas in contrarium, sed tamen non talem in acceptis vix verum & ratio nostra conclusio.

Quintus casus.

Septimus casus.

clusionem edocet. Est enim adnotandum fundamentum, quod ex S. Thom. supra de supremo ius, videlicet in his spectandum esse trinum ius, scilicet diuinum, naturale, & humanum, quorum hoc vltimum per consuetudinem legis aut contrariam consuetudinem abrogatur. Quod autem quis duo habeat simplicia beneficia, non est vsque adeo contra naturalem ius & diuinum, vt consuetudo illud nequeat abrogare. Hoc patet quoniam licet habendus etiam oculus in istis sit ad iustitiam distributiuam, potissimum tamen ad commutativam, per quam ecclesijs de ministris providendum est, vbi autem residentia non est requisita, ibi ecclesia non leditur ob præbendam pluralitatem. Verum est Adrianum mitigare verbum, dicendo hanc non esse proprie abrogationem, sed derogationem, propterea quod talis promissio, non potest fieri absque vlla prioris causa, sed aliqua interueniente. At vero iam nunc profecto licet nulla interueniat ratio, conferuntur ab inferioribus Prælati sine vlla dispensatione. Quinta conclusio. In his quæ residentiam requirunt, sed curam non habent, vt sunt canonici nondum ius abrogatum est, sed manet vt absque dispensatione non acerventur eidem, facilius tamen potest in istis procurari concedique dispensatio, quam in habentibus curam. Quin vero in beneficijs canonicarum minoribus quæ seruitio etiam interessendæ sacris obnoxia sunt, nullus est dispensandi vsus. Addiderim autem conclusionem sextam, quod huiusmodi beneficiorum coarctationes, siue per dispensationem fiant, siue secus, carere non possunt culpa etiam quandoque mortali etque graui scandalo, in ecclesiarum detrimentum idque potissime, vbi nimium accumulatur, & personis deputantur indignis. Conclusio hæc inter probandum conclusionem secundam consistit. Jam enim nulla spectantur aut desiderantur merita, sed perinde, quin etiam turpius atque impudens quam secularia & profana ambiuntur, ambiuntur, vana neque, hæreditantur, regressantur, proficiuntur, ac dilapidantur. Septima conclusio. Paræcia & id genus sacerdotia, quæ in animarum curam instituta sunt, vsque adeo non possunt absque legitima dispensatione ab eadem obtineri persona, vt

si legitima non fuerit, nequeant tunc info-
 ro conscientie apud Deum possideri. Non
 solum sententia est S. Tho. quolibeto cita-
 to, atque Adriani in De plurali beneficio,
 verum & sacri canones id insinuant, cuius-
 que interpretes aperte pronuntiant. Quin
 vero doctores conclusionem non mode-
 rantur, vt de illis solis intelligatur, sed de
 cunctis (quod verissimum est) quæ dispen-
 satione indigent, vt possideantur. Est ta-
 men enormitas turpior in his quæ curam
 habent animarum itaque, & Papa sine legi-
 tima causa dispensans grauius delinquit,
 & eius delictum non liberat ambientem
 obtinentem, & retinentem a culpa. In pri-
 mis, quod Papa delinquit sententia est A-
 postoli supra citati. Sic nos exitimet ho-
 mo vt ministros Christi, & dispensatores mi-
 nisteriorum Dei. Et subdit. Hic iam querit-
 ur inter dispensatores, ut fidelis quis inue-
 niatur. Quin vero Christus Luca 12. Quis
 putas est fidelis dispensator & prudens? E-
 re uera nulli tanta fides exigitur quam
 in committendis concedendisque animis
 Christi sanguine redemptis, illius curæ,
 qui præsentis semper gregi suo prospiciat.
 Vnde Bernard. de cons. ad Eugenium lib.
 2 cap. 6. ait, potius Pontificem summum,
 qui spiritalis est, omnes iudicans & a ne-
 mine iudicatus, debere non sua uoluntate
 pro lege uti, sed Christum præ omnibus
 imitari, qui non suam, sed patris uolunta-
 tem uenit facere, ut omnia non pro sua u-
 tilitate, sed pro communi commodo dis-
 penset, alias, ut dissipator censendus est.
 Nam et si iura supra citata plenariam gi-
 tribuant potestatem dispensandi, id tamen
 intelligunt, quia non habet superiorem in
 terra, a quo possit iudicari, mittimus consi-
 lium in causa heresis. Attamen apud
 Deum exactissime respondere tenetur, si fi-
 dem in dispensatione destregerit. Ratio er-
 go conclusionis est hæc, sacerdotia quæ
 curam habent annexam, recte nequeunt
 administrari sine præsentia, tanta est uigi-
 lantia quæ animabus curandis ac prospici-
 endis necessaria est residere autem si-
 mul ne, non potest in ecclesijs pluribus, er-
 go sine urgentissima causa eademque ec-
 clesiæ necessaria non potest citra arro-
 cem culpam super hoc dispensari. Sed
 ait forte ille, cum quo dispensatum est,
 Papa dispensauit, ipse sibi uiderit, ergo
 immunis sum. Hic tamen cauillus secu-

D. Tho. Adrian.

Papa de lingæ si-
ne cã di-
spensans.
Paulus.

Bernar.
Sentus
illius.
Papaple-
nariã ha-
berdispe-
sandi po-
testate.

Rõ con-
clusiõis.

Inanis
actiuita
obiectio

OTO
ure
gillus
DIE
13

Probõ
conclu-
sio.

Quinta
conclu-
sio.

Sexta
conclu-
sio.

Contra
abulum
in cãbe
disbene-
ficiã.

Septima
conclu-
sio.

nos multos reddit, tutum vero neminem, quoniam Papa non est Dominus, vt identidem dictum est, sed dispensator, ideoque qui iniquam dispensationem petit, iniquitatis causa est, & qui ea vitur, eadem semper irretitur iniquitate. Accedit ius Concilij Lateranensis, de quo extra, de praebe-

ca: De multa, & ca. Dudu ecclesia, de electo, vbi nullatenus permittitur duas simul possideri parochiales ecclesias. Et Hostien. & Panorm. & reliqui super cap. extirpanda, de praebe. indubie consentiunt, residentiam similium curatorum non posse per vicarium suppleri. Et ratio est, quia cum beneficium conferatur intuitu personae, ob suam scilicet ipsius dignitatem, illa tunc plerum non potest per pauperem mercenarium, qui vt primum indignus est, quamlibet dignus esset, vt locum haberet mercenarij, non tamen pro ratione fructuum beneficij. Solum ecclesia iusta stipendia pro viro docto & graui, qui si praesens adesset, suis elemosinis, consilijs, fauoribus autoritate possit suo gregi prospicere ac deservire, non ergo haec possunt per mercenarium perfici. Miraculum est, quod licet curato ob eum solum curam & onus quod vicarium vilios quam ponit, sibi substituit, amplitudinem fructuum perciperet, reclamante Paulo. Qui non laborat, non manducet. Sed ais, satis est laborare per alium. Profecto si non debet manducare nisi qui laborat, fit ut qui non per se, sed alium laborat, non debeat ipse manducare, sed contentus esse, si loco illius alius manducet. At forsasse parochius beneficij: possessor, satis est huic ecclesia hunc vicarium substituere. Responderet autem Ecclesia si fieri sciret, Ergo satis est ei haec quam tu illi tribuis, merces. Cur ergo reliquum ex me absque vilo sermone furripis? Innuabatur se huc de residentia Episcopo: um sermo, sed hic adeo amplius est, vt illo totum fere librum nonnum compleuerimus. Audiant ergo interim superiorem Pastorem suum, qui animam suam dedit pro ouibus suis, eos admonentem, quemadmodum mercenarius & qui non est pastor cuius non sunt oues propriae videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit.

Ad argumenta ergo in contrarium conclusiones respondent. Commonstrant. n. illa iura naturam & ingenium, rei vbi nude praebendarum accensu consideretur, vt se-

cunda conclusione explicitum est cuius tertia non repugnat, nempe vt ob legitimas circumstantias id si possit licite. Et pariter responderetur ad auctorum dogmata, ac subinde ad rationem in eo loco adiectam.

ARTICVLVS IIII.

Utum in collatione secularium magistratum subesse possit crimen accipionis personarum.

Post haec, quae de Ecclesiasticis bonis dicta sunt continuo in hoc 4. ar. similiter insinuat di. putatio de secularibus magistratibus publicisque officijs ac muneribus, quae administrantur iustitiae creati conueuerunt in republica, nempe vtum in illis conferendis ac dispensandis iustitiae esse que possit crimen accipionis personarum. Arguntur enim primo a parte negatiua: Bona haec (vtur de ecclesiasticis diximus) sunt stipendia erecta & statim ministris Reipublicae, qui illa mercede sua quisque obsequia impendit, ergo non pertinet ad distribuatam iustitiam sed Reipublicae, vt rex in quocumque publicae potestatis translata est, veluti propria bona potest cui liberitate largiri, veluti conductis operarijs, ac subinde sit consequens, vt nullum ibidem locum habeat personarum accipio. Immo appertius ex eadem radice secundo arguitur. Reipublica atque adeo rex non solum illa publica stipendia, verum & iura quae quisque soluit, ministris iustitiae pro suo placito insinuat ergo nulla ratio veritate videtur quin magistratus ipsos, & officialium loca vendere possit, tantum abest vt in eorum prouisione peccare possit personarum respectu. In contrarium reclamant vox populi.

Quo huius articuli periculis, quae in proximo dicta sunt, per quam facile definiuntur. Est. n. prima conclusio secunda superioris similis: Bona haec secularia ministrorum iustitiae, licet imaginem, & rei nonnihil gerant iustitiae distributivae, non tamen tali solum ratione estimanda sunt, sed velut materia iustitiae commutativae. Enim vero non sunt ea lance liberanda ac sibi applicanda ciuibus quae sint praeuia publici, aut tali ratione ac si sint praeuia praeuia

Ratio scilicet eadem conclusionis. Et ratio est, quia cum beneficium conferatur intuitu personae, ob suam scilicet ipsius dignitatem, illa tunc plerum non potest per pauperem mercenarium, qui vt primum indignus est, quamlibet dignus esset, vt locum haberet mercenarij, non tamen pro ratione fructuum beneficij. Solum ecclesia iusta stipendia pro viro docto & graui, qui si praesens adesset, suis elemosinis, consilijs, fauoribus autoritate possit suo gregi prospicere ac deservire, non ergo haec possunt per mercenarium perfici. Miraculum est, quod licet curato ob eum solum curam & onus quod vicarium vilios quam ponit, sibi substituit, amplitudinem fructuum perciperet, reclamante Paulo. Qui non laborat, non manducet. Sed ais, satis est laborare per alium. Profecto si non debet manducare nisi qui laborat, fit ut qui non per se, sed alium laborat, non debeat ipse manducare, sed contentus esse, si loco illius alius manducet. At forsasse parochius beneficij: possessor, satis est huic ecclesia hunc vicarium substituere. Responderet autem Ecclesia si fieri sciret, Ergo satis est ei haec quam tu illi tribuis, merces. Cur ergo reliquum ex me absque vilo sermone furripis? Innuabatur se huc de residentia Episcopo: um sermo, sed hic adeo amplius est, vt illo totum fere librum nonnum compleuerimus. Audiant ergo interim superiorem Pastorem suum, qui animam suam dedit pro ouibus suis, eos admonentem, quemadmodum mercenarius & qui non est pastor cuius non sunt oues propriae videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit.

Ad argumenta ergo in contrarium conclusiones respondent. Commonstrant. n. illa iura naturam & ingenium, rei vbi nude praebendarum accensu consideretur, vt se-

Ad argumenta ergo in contrarium conclusiones respondent. Commonstrant. n. illa iura naturam & ingenium, rei vbi nude praebendarum accensu consideretur, vt se-

Ad argumenta ergo in contrarium conclusiones respondent. Commonstrant. n. illa iura naturam & ingenium, rei vbi nude praebendarum accensu consideretur, vt se-

posita honestis viris, probis & sapientibus, pro suis virtutibus & exhaustis laboribus per littera unius studii, sed tanquam stipendia publicis ministris iustitiæ decreta, pro suis obsequiis quæ reipublicæ impendunt. Hæc conclusio potentior etiam est quam quæ de ecclesiasticis bonis asserbatur. Enimvero nisi necessaria esset iustitia ad administrationem, nunquam ob primum virtutum aut litterarum contributa essent, a populo, vel impensa ex aratoribus. Quapropter rex per iustitiam commutativam debet tales ministros: ego pro tributis quæ populis illi numerat. Debet enim suis civibus protectionem ab extero hoste, mox iustitiæ custodiam aduersus internos malefactores.

Secunda conclusio. Hinc subsequitur conclusio secunda, Licet in collatione huiusmodi magistratum atque officialium illa inspicenda sit facies distributiua iustitiæ, vt dignioribus maiora conferantur, illa in superiorem seruanda est iustitia commutatiua, vt tantum stipendij cuique reddatur, quanti penditur eius labor, cura, & functionis qualitas. Conclusio hæc potentior per superiorum sit, quam vt alio pigere egeat testimonio. Tertia conclusio superioribus agnata. Personarum merita quibus publicæ administrationes & munera demandantur, non sunt assignanda præcisè sicut in distributiua iustitia secundum eorum absolutam considerationem in ordine ad seipsos, sed respectu finis & functionis ad quam assumuntur, an scilicet sint ad subditos accomodi, & ad magistratum illum gerendum idonei. Ex his fit consequens, quod si indigna sit assumptio huiusmodi classis hominum, non tam pensanda est iniuria, quæ sit dignioribus, quam illa quæ sit civitati, vel genti cui talis persona præficitur, vel toti regno, si sint Regia curia, vel præfidentes, vel assistentes. Et enim sola (vt inculcantes, etiam) populi necessitate instituti illi sunt honores, & stipendia decreta, quæ illis obueniunt, & non propter personas ipsas, quibus de feruntur, sicut bonæ, quæ per distributiua iustitiam communicantur. Ex hæc ergo conuenit quarta conclusio. Quando digni non obuenient istos honores & stipendia, acceptio personarum crimen committitur, vinculumque inde ad restitutionem oritur, non tamen quæ faciendâ sit ipsi, qui obtinere deberent, sed certe populo qui dam-

num accepit & incommoda. Hæc inquam conclusio ex superioribus liquido patet, quia in populum tunc peccatur contra commutatiua, quæ militat sub legali vniuersali que iustitia principis. Licet denegandum non sit, quin contra iustitiam distributiua iniuria fiat etiam & dignioribus, porro qui cum illo inuitu literis virtutibusque insident, quodammodo defraudantur. Bene enim consulteque & Solon & Democritus aiebant duo hæc diuina numina cuncta gubernare, præmium scilicet, & penam, quibus ideo omnis reipublica continetur. Secundum quos philosophos, Vlpianus de Iustitia & iure libro primo. Bonos, inquit, non solum metu penarum, verum etiam præmijs quoque exhortatione efficere cupimus. Illud tamen personarum quæcunque ius non inducit restitutionis ligamen, quæ illis sit faciendâ. Habet nihilominus (vt dicebam) locum & in istiusmodi distributionibus personarum acceptio. Vt verbi gratia, si Rex Salmantinos tantum ad publica munera accerserit, aut ad alias præbendas, ea tantum ratione, quod Salmantini sunt. Secus autem, si hoc argumento veterum ad explorandum eorum merita. Sed roges quis fortè, quam merita liberanda sunt, & conquirendam in publicis magistratibus quæ in alijs ministris inferioris ordinis, vt functionibus & alij huius classis, vtum sola eorum probitas? Hanc interrogacionem per necessitatem diximus, cuius, ideo gratia hæc appendimus longiusculam meditationem. Statuitur quinta conclusio. Nemo qui improbis est moribus, quacunque vel scientia, vel prudentia, quæ pro inuis in viro prauo citi astutia, præpollat, ad huiusmodi prouincia est promouendus. Enimvero artes quæ solo intellectu consistunt potest quidem vir nequam probe exercere, vt fidibus dulciter canere, pulchre pingere, adfibre sculperet illam vero præficiam quæ in iustitia administratione posita est, nec nisi virtutem vniuersitate præditus exequi valeat iuste. Cuius ratione in promptu est, quod (ut dicitur Ethicor. Aristor. auctor existit) regere atque imperare, prudentiæ munus est prudentia autem sectam habet cunctas virtutes connexas, & potissimum prudentia iudicis. Est nanque (vt dicitur Ethicor.) iustitiæ c-

Solon. Democritus.

Vlpianus.

Quinta conclusio.

Rõ concludiõis.

Illustratur satis conclusio Aristot.

OTO
ULRE
GIBUS
DIE
13

stus haud tamen iniquitates omnes reipublice exagitare potest, ac secundum leges vindicare, nisi fuerit virtutum omnium de core perornatus, nam qualis vnusquisque est talis sibi finis esse videtur: ob idq; de officijs nō potest quis iudicare bene, qui maligne illis affectus est. Quin vero (vt rerum viu & experientia constat) corruptus animus non potest non aequitatem iustitiæ labefactare. Qua vtiq; de causâ Aristot. Politic. 3. postquam differuit non idem esse, vt quis bonus sit ciuis, atque bonus iudex, exceptionem statim subdit videlicet eum ciuem, qui praesides est & princeps, virtutibus omnibus viri boni indigere. Quin age, hac ratione s. Ethic. asseruit magistratū ostendere virum, quod cum virtutes, ob idque non satis virtus dignitasq; personæ habetur explorata, quousque magistratum ineat. Ad hæc, cum iustitiæ ministri, membra sint principis, in ipsis debet suam ipsius pulchritudinem exhibere ciuium oculis. Nulla enim de re certius penditur qualis sit princeps, quam de ministrorum integritate, aut corruptela. Neque enim quidpiam illi aliud, seu diuinum ius spectes, seu naturale, seu humanum, auctus iniunctum est, quam vt iustitiam custodiat, quæ non tam legum vi, quam ministrorum prudentia, & cum primis charitate & probitate custoditur, renetur, & vegetatur. Adde quod dum hominis iniquitas auctoritate publica coarctatur, nihil esse reipublicæ pestilentius potest. Ecquid. n. iniquus atque peruersus, quæ eadem auctoritate quæ in custodiam iustitiæ diuinitus creata est, in eius exitium & internicionem abuti? Quam hæc omnia prudenter vnico verbo. 7. Ethic. Aristot. conclusit: vbi iudicem pronunciauit debere esse iustum ipsum viuens hoc est iustitiæ spiritu cuncta disponens. Quare leges vt sint ipsæ sanctissimæ, tamen sine recto iudice cadauera sunt defunctæ rationis præterquam quod dum subiectus populus videt iustitiæ custodem impune delinquere, non solum iustitiæ despectui habet, delinquendiq; aniam inde nanciscitur verum in odium virtutū certatur, quem sic pessum ire videtur. Inter iudicis autem vna auaritia nihil est pestilentius. Quod authen. Iustipiani. Vt vus

dices sine quoquo suffragio fiant. differentiæ pandit. Vbi ait imperator se nō iustitiam re, considerare, & exponere, vana ex furto provincialium iudicium fiant pessima. Sanctissimum. Oratoribus fuit, vt nemo in illum ordinem admittetur, nisi in primis vir bonus esset, ac mox dicendi peritus. Quanto ergo Christianis hoc debet esse sanctius in iudicibus creandis? Scopum profecto optimè ille coniecit: Moyses locer, dum genero huiusmodi cōsiliū dedit, Exod. 18. Prouide ex omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas: & qui oderint auaritiā: & cōstitues eos tribunos, & centuriones, & quadragenarios, & decanos qui iudicent populum omni tempore. Huic autē propositioni sextam adhibeamus, Non solum præter motū honestatem scientia, prudentia, & solertia, atq; in primis animi robur necessaria sunt ei qui iustus est iudex verum etiam expediri nonnunquam cum, qui non est tam ornatus moribus, alteri qui illis abundat, ante ferri propter alias doctes, quibus præditus est, ad regendum accommodas. Atq; hoc suo gradu in inferioribus etiam ordinibus, ministrorum iustitiæ obseruandū est. Quin vero in magistratibus nonnullis creandis, & generis nobilitas æstimanda est, quæ nō solum splendorem, verum & auctoritatis pondus secum affert.

Per hoc solutū restat argumentū prius. Conceditur enim stipendia publica ministrorum iustitiæ, esse reipublicæ, vbi seipsa gubernat, atq; ad eō regis, vbi regnū tenet, nihilominus rex debet reipublicæ per iustitiā cōmutatiū idoneos ministros p. p. tributa quæ illi contribuntur, quos si non dedit, renetur illi dāna facere. Sed ingerite statum dubitatio secundi argumenti non facilis an videlicet rex possit hōi magistratū & officia vendere? Obijcere se n. videtur statim verbo ipso venditionis, horribilis quadam turpitudine ac deformitas. Quæstionem igitur opus est euoluere, de iustitiæ principis deducere Est. n. D. Thos. qui (vt legitur Opusculo, quod inter sua est. 2. 1.) interrogatus sexmina Duce Brabantia, an liceret illi huiusmodi officia vendere, vel n. vno a. Baluis, & Officialibus aliquid certum recipere, donec ex officiis suis eandem summam restiteret? Cui respondit, licere quidem, minime tamen es peccare, aut de pecc. In quam sententiam Colet pro-

Arist.

Aristot.

Auaritia inter iudicis

propendet in summa, verbo. Vanalitas. At quia solutio quæstionis huius in diuersa extrema trahitur, dum alij existimant ex nature rei esse illicitam venditionem, ac si stipendia illa itaque officialium sua essent propria iure hæreditario acquisita vel acquirenda. Alij vero rem nimium relaxantes eadem officia vanalia perinde arbi trantur atque prædiorum fructus. Mediam sententiam, nescio an falsus constituitur cu rabo, quæ subiectis conclusionibus patebit.

Prima. si munia hæc, magistratus & officia per se, nude & absque circumstantiis, quæ vii veniunt, speculatiue tantum, vt aiunt, existimentur, scilicet vt vere dignis perso nis venderentur, qui iustitiam recta, bona que fide ad ministrarent, neque vllum eis offerretur periculum petendi quidpiã aut recipiendi præter ius suum, nihil in se ha bent quo minus licitè vanalia sint. Proba tur: Venditionis huiusmodi iniustitia aut inde existeret, quod spiritualia sunt, & ideo veluti ecclesiastica beneficia gratis cõ ferenda impedimentum autem hoc palam est nihil loci impræsentiarum obtinere: si quidem mete secularia sunt, aut quia sunt bona communia veluti præmia eorum, qui literis & probitate pollent atque adeo illis propter seiplos peculiariter debita, si cui prouentus reipublicæ, vel sicuti in die iudicij bonis debetur præmia. Et hoc iam modo exclusum est, nimirum dum mon strauius non esse nisi stipendia & merce dem pro seruiijs & obsequijs eorum, qui reipublicæ inserviunt. Alia autem ratio non apparet iniquitatis huiusmodi vendi tionis, si nullus aliarum circumstantiarum habetur respectus, ergo est per se licita. Se cundo & maioris claritatis gratia argui tur: Demus reipublicam quæ seipsam, verbi gratia per consules regit, illa facul tatem habet & arbitrium constituendi ex suo iure o singulis magistratibus & offi cialibus stipendia, tanta vel tanta: ergo quando personam quamlibet huic aut il li officio deputat, cum illa persona nullum prorsus habeat acquisitum ius, potest ei stipendium vel augere vel minuere, ergo eadem ratione poterit illi imponere in tri butum quoram partem eiu dem stipendij quam soluat reipublicæ. Et eadem ratio ne potest illam quotam præio taxare, at que adeo officium illi vendere. Posset au tem hanc nostram conclusionem quis hoc

pacto inficiari: Respublica debet æqua iura constituere ciuibus, quæ soluant officia libus. Verbi gratia, pro ta i scripto tantum pro sigillo tantum pro subscriptione, &c. Quod si pretium exuperat qualitatem offi cij, imperare debet ciuibus minora iura & ideo nihil eximere potest ab illo stipen dio, atque adeo neque illud vendere, sed remittere ciuibus. Porro autem exceptio hæc & responsio non eneruat argumentũ nostrum. Enimvero cõtingere potest, vt ex pediens ac decens sit tanta iura imponere litigantibus ad resecandas lites atque ad ar cendos a tribunalibus ciues, vel quia illud est vnum iustum tributum pro reipublica. Hoc autem supposito forte ex altera parte nimium crescit scribæ, verbi gratia, aut prætoris prouentus, ita vt pro dignitate personarum redudent. Illo ergo casu nõ video cur nequeat reipublica in iuram pro priam vilitatem quoriam illorum stipen diorum vertere, atque adeo vel locare of ficiũ, vel vendere. Exemplum in hisce nostris scholis patet iura scribæ ampla sũt & aucta vniuersitate decet illa per solui, factum est tamen plus nimio fructuosum of ficiũ: ob idque constituit vniuersitas scri bi capere iura illa, & tabellario certam con signare pecuniam. Profecto non video dum officium prouidetur, quidnam iniu rja sit, illa conditione ministrum suum recipere. Siuis tantum, sin vero, ab alijs acci pier. Quod si huc licitum est, licuit etiam totum officium cum sua amplitudine, vel locare, vel vendere, vero præterea exceptio nem fortan quispiam obijciat. Esto, reipub lica quæ perse regitur, hoc posset, rex sa men non item, quoniam merus est dispen sator officiorum & ideo non poterit quasi sua illa vèdere, sed tenetur quasi reipub of ficia dispensare. At tamen obiectio hæc nisi fallor, nullatenus conclusionem nrã expugnat. Rex n non tanquam dispensator, sed tanquam ipse eadẽ respub. reputandus. Enimvero non est æstimandus tanquam reipubl. vicarius, sicuti Venetorum Dux, qui sp est e reipub. pendens, sed tanquam plenissimam habent potestatem reipub. eandẽ. f. quam ipsa habebat. Sic n expresse habet legalis, Quod principi. ff. de constir. princ. Quod principi placuit, legis habet vigo rem, vt pote cum lege regia quæ de im perio eius lata est, populus ei & in cum omne suum Imperium & potestatem con Soto, de iust. & iure. S tute.

Alia obiectio.

Soluitur dubitatio.

OTO
ILLE
GIBUS
DIE
13

tulerit. Hac enim lege atque hac de causa non potest illum vilo pacto dimouere, neque filios iure hereditario regnandi expropriare, si illud semel illi contulerit, nisi vbi aperta tyrannide regnum pessundaret. Et tunc solo beneficio naturalis iuris quovim vi repellere licet. Itaque regnum est suum, sicut cuiusque civis sua est domus, atque adeo quaecunque facultas & ius republicae penes ipsum est, licet non republica propter ipsum, sed ipse propter rem publicam sit institutus, & ideo omnia debet in publicum commodum referre. Hinc fit, quod magnates & domini qui sub ditione regis sunt, non habeant ex naturali iure eadem facultatem officia vendendi, quia Ducatus, verbi gratia, vel Marchionatus non censentur tanquam per se republica, neque ad illum absolute pertinet iura quae subdit solent institui, sed dependent a rege. At tenentur ministros iustitiae decenti stipendio conducere. Verum est, quod oppida & vassalli sunt vera eorum possessio, & ideo si expedierit in bonum commune populi sui quo tam aliquam eximere ab illis officijs, nulla esset iniquitas. Sed est differentia inter regem & illos, quod quicquid rex reciperet vel extiperet ab istis officijs reputatur, esse in bonum publicum, siquidem illi incumbit regnum protegere, sicuti si ipse esset respublica, secus autem domini inferiores, non enim quicquid sibi usurparit ex huiusmodi officijs reputaret cedere in bonum publicum, nisi ipsi ad tale bonum applicarent, puta ad reparationem murorum, aut pontium &c. Igitur nullam iniustitiam deprehendere inde valeo, si dum rem nude specularemur, rex iura officialium pro bono publico venderet, ut praetoriam, v.g. aut scribae officium suis aulicis donaret, qui possunt alios substituere a quibus aliquam partem susciperent, si fructuum libertas id ferret, dummodo cunctis incommodis bona fide obviaretur, scilicet ut qui officium administrarent digno essent, neque fraudes, neque latrocinia facerent, quibus praetium quod impenderant, contraderent. Secunda conclusio. Si res haec non ita speculative, sed practice, & per appellationem ad usum atque ad effectum absurditatem qui ferme necessario inde sequatur, consideretur, non solum nunquam aut expedit, aut decet, verum secundum moralem prudentiam neque licet. Conclusio haec multis modis de-

monstratur. Primum eo ipso quod officia res sit venialis, non penditur persona cui venditur meritis, sed pecunia quo nihil potest iniquius esse. Obveniunt enim tunc plurimum magistratus viris ambitione, & avaritia corruptis, sanguine infimis, absque prudentia & literis, quo nihil in republica pestilentius est, praeterquam quod magistratus inde uilescunt. Mox & ratione via iteratur ad diripienda civium bona, nam eadem de causa avaritiae vitium palliatur. Etenim qui gratis officium receperunt, nisi impudentia insignes fuerint, non audent ultra suum ius pro suo ministerio petere, qui vero coemerunt, occasionem, saltem futuram habent dicendi quod quae prius emerunt, vendere iure possunt ad redimendam vexationem suam, quamvis reuera nulla habeant excusationem. Nam cum iure taxata sint, sua culpa est, si officium emunt ex quo legitime non possunt & pretium & idem consistere. Quod si officiales huiusmodi & iustitiae ministri repetendis pecunijs ac rebus, quas contra ius extorquent, sint populo graues, quomodo audebit qui zelus est principem aut dominum coquestratus adiret immo quomodo dominus non erubescet ministrum corripere, a quo ipse pecuniam prius extorserat, quam ille a populo depraedatur? Existit praeterea & aliud datum, quod huiusmodi venditiones afferunt porro quod homines diuerit ab alijs artibus, quas exercere possent ut splendidius de rapina viuunt. Praeterea, & leges ipsae & iura hac ratione violantur & pessum eunt. Nam scribae, aut praetor, aut quilibet alius officialis, qui praetium empti officij extorque re debet a miseris civibus, quoniam putas modo non violabit fidem suam? quam non injuriam intentabit, ut miserorum pecuniam emungat? Praeterea haec demum, quando haec sancta cessarent, cum principes inferioresque domini pro stipendijs quae a populo recipiunt, iustitiam administrare teneantur, ita se gerere, ut non solum non eam gratis administrarent, verum neque contenti litigatorum contributionibus pro ministris, imperare nouum quoque lucrum ex administratione iustitiae sibi extorqueret profecto non potest culpae absurditate vacare. Haec omnia sanctissime Imperator Iustinianus in Authentico illo aureo: Ut iudices sine quoquo suffragio fiant quo maxime ambae nostrae conclusiones corrobor-

Qui pos-
sum ven-
dere hęc
officia.

Discrimē
inter
regē &
alios p-
ceres rei
publice.

Secunda
conclu-
si.

Officij
conclu-
si.

roborentur, luculentissime differuit. Illic enim persanctè iubet, vt personæ quæ publicis officijs addicuntur, singulis sine mercede percipiant, nihil omnino dantes neque occasione iuffragiorum. Verba sunt Authentici, Tamen in causam non adducit, quod illa natura sua vendibilia non sint sed omnibus, inquit, manifestum est, quoniam qui aurundat, & ita ad administratione emittit, non hoc solum, sed & aliud extrinsecus addit, amplius occasione commo- di. Et sic vno principia illicito dato, multe sublequantur rapinae. Legitur præterea iur. communi eadem prohibitio l. Hæc lex ff. ad leg. iul. de ambi. Quapropter & secundum ius commune Catholici Hispaniam Reges lege etiam prohibent (vt inter eorum Pragmaticas extat) ne electiones officiorum & possimum scribarum, pretio fiant, eademq; Pragmatica auctoritate etiã inuictissimi Cæsaris confirmata est. Tertia conclusio. Cunctis alijs hos esset pestilentius decorem reipublice turpius ostendens atq; adeo scandalosum, si iudicatus venderetur, aut loca eorum qui regi sunt a publicis consilijs, vt audiui in quodam provincia extra Hispaniam fieri, nam inde præsentissimum periculum existeret iuglandi præuaricandiq; omnia iura. In locis autem Senatorum vendendis, quos vulgo rectores vocant eo minus absurditatis apparet, quod non vsque adeo sunt iustitiae administratores. At vero quia & urbem suo ordine regunt, & multa publica munia gerunt, aliaq; dispensant, & non unquam in consilium iustitiae adhibentur non potest non esse incongruum, si non meritorum sed prærij estimatione eligantur, hoc autem est hic apprimè considerandum, quod etsi necessitas, legis necesse, principem quãdoq; compulerit huiusmodi loca diuendere, em- ptores tamen, neq; vllus alius vendendi ius habent hoc enim esset munus eligendi senatoris vsurpare, quod rex nemini committit. Quapropter nisi facultate regis obtenta, ad quem electio pertinet, nemini licet quantumvis pretio emerit, in alterum vel numis, vel gratis transferre. Neq; translatio, nisi post regis assensu rata haberetur, vllius esset valoris. Quod si quis a rege facultatem transferendi locum suum perierit, nõ explicando vendiditorem, arbitror sic peccare vendendo vt ad restitutionem pretij teneatur, quia neminifas est vendere, nisi

regi. Vbi autem rex eandem largiatur facultate cessat restitutionis obligatio, non tamen ratio peccati postquam venditio nõ fit in bonum publicum. Subiecerim præterea quartam conclusionem, Senatores vrbium, quibus concessum est scribarum functiones eligere, non solum propter incommoda, quæ secunda ac tertia conclusione expressa sunt, nequeunt vllò pacto pretio suffragia vendere, verum nature & conditioni suæ functionis illud repugnat. itaq; etiam regi iuxta tenorem primæ conclusionis aliquando forte liceret, illis tamen nequaquã pretium recipere fas est. Ratio est quia ipsi non sunt in quos respublica potestate publicam transulit, veluti in regem, sed sunt meri dispensatores & ex priuilegio simpliciter electores, quorum ideo singulariter talem aulum cohibet Pragmatica illa regi ei ara. Ex quo fit, vt neque possint stipendia iuraque scribarum per modum pensionis dispartiri, aut cogere scribam, vt tantum alteri soluat. Ita enim solet inter istos senatores conuenire. Eligamus tuum hominem, qui tamen meo aliquid impendat. Re vera non auderem, iuras asserere talium conscientias, hoc enim est pretio estimare suffragium. Quapropter tota pecunia restituenda est electo scribæ, tanquam per iniquitatem extorta. Quinta postremaq; nostra conclusio fit. Inter hos omnes iniustissime ac fœdissime ecclesiastici Antistites huiusmodi munia vanundant. Nam præter absurda, quæ superius numerata sunt, scandalo Christianos oculos offendunt. Gratis enim acciperunt, gratis dent, non solum spiritualia, sed secularia quæ ad custodiam spiritualium instituta sunt. Haud equidem meliora, neque uero negauerim, quin aliqua iura & munera Antistitibus obuenire possint, quæ antiquissima consuetudine bona fide firmata sunt, vt castatutum. Clemētina de electionibus, adnotatur, vbi habetur quidquid emolumentum episcopo pro venerit ex iurisdictione & sigillo curiæ Ecclesiasticæ vel secularis, futuro successoris fideliter referuandum. Neque denegandum, quin forte litigantibus etiam in curia ecclesiastica æquum sit aliqua minutissima iura imperare ad obuiandum litibus. Id tamen multo est moderatius faciendum quam in foro seculari. Fieri enim non potest citra scandalum, immo forsan neq; citra iniuriam, vt sigilli prouentus & subscriptionum tam

pragmatica regni.

Quinta conclusio.

S 2 immo

OTO
ULRE
GILBUS
DIE
13

immodici sint, cum illa testimonia, si ampli episcopatum fructus spectentur, epi videantur gratuito debere subditis. In illos enim multo vehementius militat arg. superius, quod cum gratis debeant administrare iustitiam, contenti sint exigua pecuniam pro ministris a litigantibus extorquere absq. eo, quod inde sibi aliud lucrū augeant. In calce denique questionis postremum hoc verbū adhibuerim quod auctiora iura litigantium vel imponere vel dissimulare & permittere eo intuitu, ut officium plus vendatur, seorsus esset iniustitiae crimen. Ex his ergo solum restat argumentum secundum.

Ad secū
dū arg.

ARTICVLVS V.

Utrum in iudicijs dicendis interuenire possit personarum acceptio.

Post hæc quæ de magistratibus, deque alijs reipublice munerib. atque ad eode iudicantibus instituendis ac dispensandis dicta sunt, consequitur in hoc 5. arti. vt examinemus an etiam in iudicijs dicendis crimen quoq. acceptiois personarū committi accidat? Videtur enim nullum illic locum attingere. Nam dictum est vitium hoc iustitiæ distributiue contra pugnare. Dicitio autem iuris ad iustitiam commutatiuā pertinet, siue illam partem spectes, qua inter particulares personas æquitas seruatur, vt quisque quod contulit, recuperet, siue alteram malorum, vindicatricem quæ ad æqualitatem vltiscitur mala, vt supra quæst. proxima declarauimus. Præterea, secundo arguitur. Arist. 3. Eth. præcipit, vt iniuriæ magistratibus interrogare acriori animaduersione vindicentur, quam quæ in personas inferioris classis inferuntur. Et Ecclesiast. 4. iubetur. In iudicando esto pupillis misericors. Vtraque autem præceptio videtur personas respicere, non ergo in huiusmodi personarum acceptioe vitium æstimatur. Tertio si in iudicijs acceptio personarum versari posset, nunquam deberet quidpiam illuc admitti, quod ab gratiam attineret, nā certe cū iudex gratuito quidpiam concedit alteri partium, videtur personæ respectu illud facere, consequens ta-

Primū
argu. a
parte ne
gatiua.

Arg. 2.

Arg. 3.

men falsum apparet, nam primū videtur ratio postulare, vt ibi iudici copertū est innocentem dolo malo deferri, possit in eius fauorem multa tū indulgere, tū dissimulare, quæ in fauorem nocentis non posset legime, Adde quod & extra hunc casum in arbitrio iudicis apparet esse positum vniuersa latitudinem iuris possit terminos quandoque protendere, quandoq. pertingere, hisque & alijs modis, & parti vni præ altera fauere in his, quæ lex nō vetat. Et tertio, supremus princeps potest vitam nonnunquam vni reo donare, quam alteri simili denegat, esto vterq. condemnatus esset capitis. Quarto demū arguitur. Occurrit nonnunquam ius dubium de quo varie inter doctores opinatur tunc ergo facultatē videtur iudex habere vt amicitia, causa nūc secundū vnā opinionem sententiam ferat, post veto contrarie secundum alteram intuitu etiam personæ, ergo personarum acceptio non semper est in iudicijs illicita. In contrarium autem est illud Proverb. 18. Accipere personam in iudicio, non est bonum.

Questio hæc facilis expeditionis est, porro que vniuersa absoluitur conclusione. Acceptio personarum in iudicijs dicendis sepe numero committitur, eademque scelus est, & immane crimen. Probatur. Iudicium est recte iudicatio iusti atque iniusti, puta qua rei duntaxat causis sincera & candida ratione perpendis, æqualitas tam inter personas quæ per dationem & receptionem in equalia habebant, constituitur, quam inter crimina atq. supplicia. Hoc autem iudicium corrumpi consuevit quoties non ad causam, sed ad personam, eiusve preces aut pretium, aut ad odium, vel fauorem conijcitur oculus, sed hoc personam accipere seu respicere, potest ergo tale vitium in huiusmodi iudicatus obrepere. Quocirca præiudicium inde nomen trahit, quod iudicium ante causarum legitimam cognitionem præcipitur. Immanitas autem huius criminis inde proditur, quod cū iudex (vt s. Ethico auctor est Aristor. vnde id Cicero li. de legibus, defumpli) cunctos si vique adeo iusti, vt eundem iniustitiam ipsam appellauerit animam, nulla esse potest præsentior peruersio, quā a iudice iustitiam corrumpi. Est enim perinde ac si ipsa se iustitiam suis manibus dilaniaret, aut certe si ratio ipsa contra se ipsam egrediet.

ageret Debet enim iudex (vt ibidem ait Cicero) non vt homo, sed vt ratio dominari, vt potest ad quem ita concurritur, vt ad uiam ipsam rationem, atque adeo ad loquentem æquitaris normam. Ob idque (vt in art. ex eodem Aristotele dicebamus) neque admittenda est in iudicium ratio illa commouendi affectibus iudicis animi neque ille debet nisi clausis corporeis oculis iudicare, ne personarum aspectus cum commoueat, tantum abest, ut vel aures precibus vel largitionibus manus ei liceat aperire. Quapropter nulla est bene instituta res publica, in qua non sint æcerissima pœnæ in iudices decretæ, qui largiti onibus uitæ se corruppique sinunt.

Ad primum ergo argumentum respondetur cum Diuo Thoma, quod iudicium, si rem ipsam iudicatam spectes, vtriusque iustitiæ rationi commune est, potest enim iudicio definiti, & quemadmodum bonorum communium facienda sit restitutio, & quo quique pacto aliena repenset, sed tamen si formam consideres & ipsa etiam iustitiæ commutatiua imaginem quandam distributionis gerit, quatenus iudex ab altero capit, quod alteri tribuit, & ideo illic potest acceptio personarum latitare. Secundum autem argumentum iam superius dictum est, nam acerbior vindicta iniuræ principi magistratiue illata nihil eum acceptione personarum habet commune, immo cum persone dignitas quantitatem iniuriæ augeat, æquitas est, vt supplicium cumulatius sit. Sententia vero Ecclesiastici per alteram Exod. 23. moderanda est. Debet enim iudicem commiseratio pauperum non nihil mouere, hoc tamen intra iustitiæ limites, nempe vt tanta sit misericordia in pauperem, quanta sufficit eum a potentia diuitis protegere. Sed quia potest etiam commiseratio exorbitare, admoneatur. Exod. 23. Pauperis quoque non miseraberis in iudicio. Solutio autem tertij argumenti meditationem desiderat considerationem, haud enim dubium est quin vbi ad gratuita valeat nonnunquam inserpere personarum acceptio. Gratuita namque appellamus illa quæ iudici iure licent. sunt autem huiusmodi nonnulla, nempe quæ cum lege non sint determinata suo arbitrio relinquuntur. Igitur ad primum membrum illic defenatum respondetur primum, quod re dubia an accusa-

tus, innocens sit, non licet iudici in eius fauorem contra tenorem iuris pendere, tum quod alias periculo se errandi exponeret, tum etiam, quod esset ansam iudicibus porrigere ad libitum suum arbitrandi ac subinde calidè innectendi fraudem. Vbi vero rei innocentia in propatulo illi sit, non solum poterit, sed etiam decebit in gratuitis, quæ iure non sunt cohibita, innocenti quam fieri potest maxime poterit, citra scandalum tamen fauere, non tamen liberum illi erit legis necessaria prætermittere, aut dissimulare, propterea quod cum sit legum custos, debet secundum allegata & probata iudicium ferre. Adiecerim tamen huic secundum propositionem quod præmittendo aut violando iura in fauorem manifesti sibi innocentis licet delinquat etiam nonnunquam mortaliter, tum contra officium suum legem præuaticando tum etiam propter scandalum ad restitutionem tamen nequaquam tenetur adori, quia nihil quod suum esset, illi abstulit.

Tertia propositio. Nunquam neque in gratiis inclinare liberum est iudici contra innocentem, hoc enim esset iniquitatem fouere. At verò vbi iustitiæ vtrinque dubia sit tunc non est apertum vitium in his, quæ mere sunt gratuita, alteram partium alteri anteferre, dummodo citra scandalum fiat, & citra alterius damnum. Nam si in fauorem amici tempus probationis, aut alios terminos prorogauerit vt alter expensas maiores faciat aut temporis diuturnitate lassatus lite abeat iniuria est.

Quod si gratuitum huiusmodi beneficium pecunia vendat hoc quidem, præterquam quod semper est iniquum, insigniter secundum est. Quin vero addiderim, nisi id quod lege conceditur, temperatissime fiat, illico in acceptiorem personarum vergeat. Quod si contra arguas huiusmodi vitium non existeret nisi contra iustitiam, id negatur, immo & contra æquitatem committitur, & iniquitate non caret, quod gratuita omnia in fauorem vnius partis congerantur, restitutio autem non habebit locum nisi vbi lex conueniat. Ad tertium denique membrum responderetur, neque carere temperate acceptione personarum vbi princeps gratis quibusdam iam condemnatorum uitam, aliudve supplicium remittit, quod similibus denegat. Enimvero quamuis non iustitiæ rigor, æquitas tamen volatur, atq.

Prima propositio.

Secunda propositio.

Tertia propositio.

Obiectio. Diluio.

Ad tertium membrum.

OTO
ULRE
GIBUS
DIE
13

id consideratius prælati præfectisque Ecclesiastici, & maxime in religionibus animaduertendum est, ne in legum dispensationibus etiam quæ iure illis licent, aut in panis relaxandis sint personarum acceptores, nam profecto & in his quoque culpa hæc obrepere assolet. Ad quartum argumentum eodem ferme pacto respondetur haud enim dubium quin & vsus ille impingere possit in acceptionem personarum. Igitur in primis necessarium semper est sententiam secundum probabiliorem opinionem subscribere, etiam si alia sit probabilis. In speculabilibus nanque scholarum disputationibus nullum inde constat periculum quod quispiam minus probabilis ingenij gratia defendat, in practicis vero quæ aliena iura respiciunt nefas est iudici infirmioris opinionem lectari: sicuti & medico in practica ex qua salus pendet infirmi, ac multo magis Theologo in his quæ sunt fidei. Quin vero index aliter faciens restitutioni fieret obnoxius. Ex quo fit, pessime sibi communique bono consulere iudices atque etiam medicos, qui postquam semel vnam opinionem imberint nulla ratione possunt ab illa dimoueri, cum tamen ne iniuriam alijs intentarent posthaberentur honorem proprium, & ad alteram, cum primum probabilior appareret commigrare. Secunda propositio fit, vbi pariles esse omnino contingerit opiniones non esse a peritum scelus nunc vnam nunc alteram opinionem amplexi, vix tamen carere potest scandalo. In his autem cunctis vigilanter cauendum est ne vel amicitia vel quicumque alius affectus caliginem intellectus offendat ut eam opinionem probabiliorem iudicet, quam pro sua libidine mallet.

ARTICVLVS VI.

Vtrum in priuatis honoribus deferendis interuenire possit personarum respectus.

Non satis est de publicis communibusque honoribus dixisse, nisi in hoc sexto articulo de illis etiam sermonem subiiciamus, quia a priuatis personis sibi inui-

cem deferuntur. Videtur enim nulla in his posse vsu venire personarum acceptio. Enimvero cum hoc vitium solius sit iustitie inimicum videtur non protendi vsque ad gratuita, qualis est vrbantitas & comitas in multis honoribus. Quoniam si quis digni honorem deferat, nemini iniuriam facit, dum tamen eisdem honoris nunc ac titulos erga indignos quoque vrbantitis gratia ostendat. Secundo arguitur. Et si honor, vt omnis philosophia proclamatur, soli, debeatur virtuti, tamen multi sunt prauis quibus honor lege deferatur, vt prælati, parentes, senes, & illustres, etiam si corruptis sint moribus. Contra hæc nihilominus nos Iacob capitu. 2. suæ Canonice, sub hisce verbis insinuit. Si introieris in conuentum vestrum vir autem annulum habens in veste candida, intrauerit autem pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui inductus est veste præclara, &c.

Hanc questionem ob hunc præcipue locum Iacobi submouimus, vt exploremus quale peccatum sit indignis personis ob humanas secularesque causas honorem exhibere. Sit ergo prima conclusio. Et si honos reuerentia sit cuique ob suam excellentiam exhibita, tamen id cui proprie & singulariter honor debetur, est virtus. Huius sententiæ 4. Ethic. cap. 3. auditor est Aristoteles vbi ideo subiunxit, honorem maximum esse externorum bonum, quo re vera solus bonus dignus est, Atque eandem ob rem lib. 1. docuerat a viris probis elegantes honorem expetere in testimonium virtutis. Ob idque honor a voce. Honestum defendit honestas autem vni competat virtuti. Quapropter Romanus ille Marcus Marcellus ea lege Honoris in media vrbis templum erexit vt nemini illuc nisi per ædes Virtutis pateret aditus. Et de Christo præcinit regius Psaltes. Gloria & honore coronasti eum Domine Et Paulus ad Timotheum. Regi seculorum immortalis, &c. honor & gloria. Atque eiusdem duobus membris ad Romanum. sempiternæ illius sceleris qualitatem expressit dicens. Hi qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem, &c. Secunda conclusio. Nihil sanctius præter virtutem sunt quoque alie excellentiæ, quarum ob causas hoc seculo mortalibus honores debentur, nempe primum propter diuinam repræsentationem.

Ad quartum mebrum.

Prior propositio.

Posterior propositio.

tionem, veluti principibus & magistratibus, qui Dei personam gerunt: Vnde Arist. eod. loco 4. Ethic. c. 3. honore digni censentur qui in potestatibus sunt constituti. Et li. 5. c. 6. Honor est merces & præmium magistratus. Eundemque dominis serui debent, iuxta verbum Pauli ad Timot. 6. Qui canque sunt sub iugo serui dominos suos honore dignos arbitrentur. Mox debetur honor in testimonium alienæ virtutis, Quæ ratione honoramus, illustres & sanguine ingenuos quippe quorum maiores arbitramur virtutis gradibus sublimem, condescendisse locum. Et multo iustius parentibus, qui nos genuerunt & senibus. Nam Leui. 19. præcipitur Coram cano. capite confingere & Honoram perionam senis. Tametsi legamus Sapient. 4. Senectus venerabilis est, non diuturna neque annorum numero computata. Caniauit sensus hominis & ætas senectutis vita est immaculata. His igitur honorem deferre, est virtus eisdem abstr. nulla est personarum acceptio, quia causa non deest honoris. Quocirca Prou. 16. sicut qui mittit lapides in acrum Mercurij, ita qui tribuit insipienti honorem Id quod non modo Sancti Th. verum & alij sui ordinis egregij auctores sciunt interpretatur, vt aceruus Mercurij calculorum congeries censeatur, quibus in subducendis rationibus dari & accepti negotiatores videntur, propterea quod eiusmodi rationem Mercurij habebatur Deus. In huiusmodi nanque supputationibus pro libito, immo casu vt manui occurreret lapillus, qui modo valet vnum, infuitur in denarium, ac subinde vt centum valeat aut mille. Sic licet quispiam absque meritis magistratum euehatur, locus tamen faciat eum honore dignum, tamen si, secundum Hebraicam lectionem sensus longè sit diuersus. Habetur enim apud Hebræos, sicut qui mittit lapidem in palmam funde, videlicet vt vi eum sursum contra eius naturam eiecit, sic qui insipienti, hoc est, meritis vacuo, honorem tribuit. Tertia conclusio, quæ mentis Iacobi interpretis sit. Etsi diuites ratione loci honorare quem in republica sublimem habent, officium sit, tamen intuitu tantum diuitiarum eisdem honorem deferre peccatum est acceptio personarum. Prior pars tum ex superioribus colligitur tum etiam & Arist. assertio est 4. Ethic. c. 3. vbi cõ-

iudicium affirmat honore dignos ceteri eos qui in potestatibus sunt, & diuites, Secunda tamen particula asseritur à D. Tho. 2. 2. q. 63. ar. 3. vbi tamen nullam subiunxit causam quam quod ei elici vt ex verbis Iacobi, licet quol. 10 art. 12. emuntius eum exponat. Sed re vera neq. ratio deest naturalis qua illi patiocinetur. Enimvero diuitiæ seorsum existimate nullam præferunt excellentiam honore dignam, honorabile enim & laudabile (vt i. Ethic. c. 11. Aristot. differit) penes hoc differunt, quod sola illa quæ sunt per se bonam quippe quæ honesta dicuntur, honore sunt digna, vtilia vero, sunt illa, quæ non per se, sed ad aliud relata, bona sunt, & ideo laudari quidem possunt, honorari, vero, non item diuitiæ autem nihil boni obtinent præter vsum. At vero expedit acerbitate conclusionis temperare. Intelligenda quippe est non de his extrinsecis quibuslibet honoris signis, sed de veris honoribus. Honor enim legitimus est quando signa hæc extrinseca vt capitis detectio, & humiliatio tanquam testimonia exhibentur intrinseca existimationis, atque hæc esset personarum acceptio videlicet si diuiti aliorum omnium meritorum vacuo taliter ex animo habemus honorem. Et hoc est quod Iacobus condemnat. Vnde subdit. Nonne iudicatis apud vosmet ipsos, scilicet dum pauperibus diuites præferis & facti estis iudices cogitationem intuarum? Ecce ego peccatum iudicare diuitem ob suas diuitias pauperibus vera dignitatem præstare. Ostendere autem diuitibus extrinsecus citra internum iudicium talia signa, vt loco cedere, caput aperire, iniurare, &c. nullam habet rationem culpe, sed est triuiali vrbantati conuiuere. Quod nisi faceres, in solens habere tis. Vnde Aug. glos. ibidem, si hanc distantiam sedendi & standi ad honores Ecclesiasticos referamus vt diuites pauperibus (in conferendis scilicet sacerdotij) anteferantur, non est inquit putandum leue esse peccatum. Et infra. Si autem de quotidianis confessibus loquitur, quis non id peccat? Non tamen peccat nisi cum apud semetipsum intus ita iudicat, vt ei tanto melior quanto ditior videatur. Hoc enim videtur significasse subdendo, Nonne iudicatis vosmet ipsos, &c. Hæc in glossa.

Aristot. Posterior pars probatur. D. 1 ha.

Aristot.

In quo differunt laudabile, & honorabile

Temperatura postior pars conclusio nis.

August.

Explicat plane locus D. Iacobi.

Ad primum arg. S 4 dum

OTO
ure
gibus
DIE
13

Explicat locus p. uerbo. r. c. g. g. illine.

Altera explicatio iuxta elegans. Tertia conclusio.

Prior pars pro bat.

dum, sed contra iustitiam interpretandū, quod diuites vel alios quoslibet in quibus nihil virtutis aut legitimæ excellentiæ existit, quispiam animo reputet secundum rei veritatem alijs anteferendos, qui virtute pollent aut alia dignitatis excellentia. Secundo & hoc quoque mente speculandū est, quod & in gratuitis honoribus acceptio eō tingere potest personarum, Nam illos honoris titulos qui dignis debentur, sic euulgare ac demittere vt indignis quoque adferuntur, non caret iniuria, quæ dignis irrogatur. Enimvero cum honor in excellentia consistat, quando honoris nomen ex quo in commune omnibus inuulgat, facis tunc illud non esse honoris nomen, ac subinde dignos iure suo depellis. Verbi gratia si eodem titulo & Anistitem saluatus quo simplices sacerdotes, eodemque magnatē atq̄ plebeium magistrum ac discipulum, nobilem & ignobilem. Secundum autem argumentum conclusio secunda ab unum de dissoluit. At vero regi honores prohibito inter ciues impartire liceat, & quartus partim articulus declarauit, & subsequens ad faciet plenius.

Ad secundū arg.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in tributis exigendis peccari possit acceptione personarum.

Primum arg. a parte negativa.

Arg. 2.

Arg. 3.

Superest postremo in hoc 7. art. de tributis verbū adicere, Vtrum & in illis quoque vsu venire possit personarum acceptio? Existit enim a parte negativa primum arguitur. Acceptio personarum in bonorum distributione committitur, tributum aut exactio honorum communium collectio est, & accumulatio potius ergo (vt nomen sonat) est contributio quam distributio. Atque adeo illic nulla esse videtur personarum acceptio. Secunda arguitur. Cap. licet mulier extra, de censibus iubetur rationem haberi ceteris tributorum iugo afflicti, & sic eo. tit. l. etatem sancitur quoque, & etatem esse considerandam, nempe vt neque pueri, neque senes census soluant. Et tertio arguitur. Nobiles tributorum exemptione liberantur, quod rex pro suo arbitratu creare potest, ergo acceptio personarum

non est in huiusmodi tributorum exactio- nibus illicita. In contrarium tamen est quod principes populū tributis vexantes neque tam ob causas legitimas, quam propter odia vel fauores, eadem exigentes, non solum apud Philosophos & seculares Historiographos, verum & in sacris pesime audiunt. Hanc enim ob rem (vt 3. Reg. 12. sacra refert historia) Roboam maxima fuit regni portione multatus, quod præ patre suo molebatur plebi graue iugum imponere.

Quamplurima tributorum nomina iuris prudentes multiplicant, quæ inter alios Syluester sub verbo, Gabella, propemodum connumerat, vt pensio, quæ dicitur penda do, hoc est soluendo, guidagium, &c. Quatuor tamen ad rem spectantia huc accessimus. Primum est census quod a cetero deriuatur, eo quod recenseri facultates debent, quo inde tributa pro eorum ratione soluantur, vt habetur l. forma, de censibus. At vero peculiare nomen sit ab alijs distinctū pensionem illam singulariter significat, quam ciues vitium pro capite principi pendunt, hoc enim est de quo Iudæi Christi seiscitabantur, vbi quærebant, an liceret Cesarī censum soluere? Tributa enim que pro defensione & gubernatione Reipublice imperabant, tribuere nihil recusabant, sed illud, quod iugum subiectionis designabat, a qua ipsi se liberos arbitrabantur tanquam filij Abrahæ. Vnde alibi. Nos filij Abrahæ sumus & nemini seruiumus vnquam. Huiusmodi autem census inter Christianos principes non est vsu frequens, eo quod ad superbiam, tumorem potius & ad auaritiæ stimulum attineat, quam ad publicorum sumptuum necessitatem. Satis nanque se ciues subditos profitentur, cum alia iusta capessunt. Illam ergo ob causam Cæsares describere orbi iubebant. Vnde Dauid (vt 2. Reg. 24. in memorie proditum est) inde tam acerbas dedit penas numerati populi. Atque huc referebatur quod Christus interrogauit. Cuius est iugum hæc? Numismatis, quasi solū in signum subiectionis & adorationis Cæsaris, illud exolueretur. Tributū autem (vt nomen ipsum sonat) a tribuendo seu contribuendo dicitur, eo quod quisque stipem tribuat. Et quoniam antiquitus illa stipem contributio non fiebat nisi ad alendum publicum militem, inde etiam stipendiū deriuatū est. Vtrumque

que habetur le ager ff. de verb. & rer. signi-
fic. Differt ergo tributum a censu tam ra-
tione materiae, quam ratione finis. Tribu-
tum enim de terræ nascentibus in sub-
sidium Regis vel reipublicæ contribuitur,
census vero de capite ad profitendam sub-
jectionem. Tertium autem genus pen-
sionis est vectigal, ab utroque differens, si-
ne pariter & materia. Soluitur enim de
mercimonijs, ad murorum, pontium, aliorum
nis gratia, ad murorum, pontium, aliorum
que id genus publicorum operum refectio-
nem. Dicitur ergo a vehendo vectigal, idē-
que a portu, portorium, quia portorii sol-
uitur. Quare in oratione de provincijs cō-
sularibus utrunque Cicero coniungit, vecti-
gal ac portorium, indeque Hispaniè *Portia* &
go. Quartum tributum est pedagium, mate-
ria idem vectigali, quia ex mercimonijs
soluitur, sine tamen distans quia custodiae
viarum, quæ latronibus aut hostibus se-
pianitur, dicatum est. De his ergo cunctis
sit prima conclusio. Hæc omnia pensio-
num genera si ob prædictas causas impo-
nantur iuste sunt, debenturque adeo prin-
cipibus a ciuibus in conscientia, iuxta ver-
bum Pauli ad Roman. 13. Ideo necessitati
subditi estoie, non solum propter iram, sed
etiam propter conscientiam. Ideo enim &
tributa præstatis, ministri enim Dei sunt.
Reddere ergo omnibus debita, cui tribu-
tum, tributum, cui vectigal, vectigal. Et
referunt ad hoc propositum in decreto Au-
gustini extra, de censibus, capitu. Omnis.
Aiecit ergo Paulus Dei esse ministros, ut
intelligamus ab eius numine deriuari le-
gem soluendi tributa ad alendos prin-
cipes. At uero (ut illic bene Diuus Thomas
adnotauit) nihil in præmium debent espe-
tere, sed solum ad sustentationem status &
necessarios sumptus. Nam (ut ait Ari-
stot. 5. Ethico. capitu. 6.) proprium præ-
mium principis, est honor, quoqui non
est contentus, tyrannus est: Honorē aut-
tem illum Christiani non ad humanum
qui vanus est, sed ad diuinum, qui in coelis
nos manet, referte debent. Secunda con-
clusio est. Si tributorum onera non pro
ratione cuiusque facultatis & substantiæ,
aut pro ratione vecturæ ac negotiationis,
aliove legitime causæ, sed alius intuitu,
quæ ad rem non pertinet, exigatur, acce-
ptio est personarum. Id quod non tam cre-
bro principi contingere potest, quam ciui

tatis quæstoribus & senatoribus, qui ideo
restituere tenentur, si fraude aut vi vian-
tur vlla. Principi enim aliud periculum
imminet, nempe auctiora exigendi, quam
pro regni necessitate. Hæc enim semper
pensanda est, ut cessante tributis causâ, ces-
set & tributum. At quod aliquod specimen
legitimæ formæ tributorum exhibeamus,
sit tertia conclusio. Tributa facultatibus
potius, possessionibus, ac negotiationibus
imponenda sunt, quam personis, nempe
ut quod quis bonis locupletius abundans,
aut plus lucratur, plus soluat, non quod plus
indiget. Causâ autem huius explicandæ
conclusionis, illud tributis genus, quod non
modo Hispaniæ, verum & in alijs quoque
provincijs in vsu est, explicemus. Id no-
strates *Alcaualam* vocant, Hæc enim tri-
buti forma a cætum paulove pluribus hinc
annis ortum apud nos habuit, idque iusta
de causâ: nimirum dum Rex Alphonsus
regnum Granatæ bello petebat. Post ve-
ro non modo durantijs, uerum crescenti-
bus belorum malis, factum est perpetu-
um. Et habet quidem nonnullam uecti-
galis imaginem, pro eo quod ex mercimo-
nijs quoque soluitur. Differt tamē latiori ma-
teria, quia non solū ex illis, quæ a loco in lo-
cum transfrahuntur, sed ex rebus quibusque
venditis corraditur, a cuius præterea solu-
tione neque nobiles eximuntur. Quin &
sine quoque differt. Quoniam non tantum
reficiendis mutis ac pontibus adscriptum
est, sed publicis regis sumptibus. Haud ta-
men inde iniquitatis condemnandum est,
quod nouum sit. Nam dum tributa alia fa-
cultatibus ciuium, & negotiationibus im-
posita alendo regi sustentandaque reipub-
licæ non sufficiunt, necesse est alia uia id
prouidere. Neque uero ideo arguen-
dum est iniustitiæ, quod nobiles etiam compre-
henderet. Enim uero cum plebes reliqua
potis non sit tam immodicos ferre sum-
ptus, æquitas fert ut nobilium auxilio ele-
uetur. Hoc tamen iniustitiæ specimen præ-
se fert, quam lex Vniuersi. C. de uctigal.
cauere in tributis iubet, nempe ne pro
his rebus, quæ ad usum proprium perti-
nent, exigantur. Enim uero quod coempto-
res, qui ut reuendant, coemunt, quoniam
venditionis exoluant, rationi profecto con-
sentaneum est. Illis enim idem est, lucrum,
quid agricolis, fructus, sed tamē quod qui
ut propriæ necessitati succurrat, domum
suam,

Tertia
conclu.

Tributu
quod apud
Hispanos.
Alcaualam
uocatur.
Rex Al-
phonsus.

Interest
iter hoc
tributi,
genus &
uectigal

Iniusti-
tias huius
tributi.

OTO
ure
gibus
DIE
13

suam, aut rem aliam vendit, tributum pendat, & lex illa, & ratio reclamare videntur. Nam tunc non qui plus habeat, plusve lucretur, sed qui plus eget, amplius soluit. Ceterum, re vera nisi bellorum necessitas in causa fuisset, ut fructus huius tributi dicerentur, via erat paratissima subvertendi regni, regisque ararium. Id tamen non potest non monstrum apparere, quod civis civibus tributum solvant, illudque maxime quod regi penditur in commune bonum. Cui & aliud adiungitur incommodum videlicet, quod miseri civis, quibus servitia imperantur, inde gravius premuntur. Nam quantum venditur, tantum ipsi replere coguntur. Et enim cum sumptuum necessitas in dies magis ac magis regi crescat, necesse est populum multis nominibus in dies molestius vexari. Adde quod domini quibus huiusmodi tributum venditur, ad rigorem illud exigunt, ut decimum quemque numum exactissimè exposcant, cum tamen rex vix unquam vigesimum percipiat. Et profecto quamvis decima sit consignata, tamen nisi ubi virens regni necessitas illud postulare, nimis graue esset, tributum hoc ad rigorem exigere. Quod quidem rex sanctè animaduertens, de huiusmodi quota sollet cum regno componere ac pecifici, ut remissior fiat pensio ac tolerabilior, quod tamen inferiores domini non faciunt. Huic autem & aliud accedit damnum, quod cum leges exigendi huius tributi, si regij tantum quaestores existerent, tollerabiles sint, tamen reliqua quaestorum turba in fraudem populi illis abutitur, ut illa vexatione non decimam tantum, sed plusquam octauam extorqueant. Nihil contra regum necessitatem obmurmuro, quæ legem non habet & eorum iustos animos cogere potest, sed rei tantum naturam explico, ut si possibile esset alijs vijs publice necessitati prospici, ab huiusmodi alienationibus publici ararii caueretur. Puteus enim quotiescunque opus fuerit exhauriendus est, uenas ta-

men fontium prescindere ius naturæ non sinit. Quod si quis instans ius scilicet, ad hunc tributum sic in conscientia, debeatur ut ut quisque neque a quaestore neque a portore requisitus teneatur ultra ea offerre? Respondetur primum, nemini licet laenter exactorem eludere, nisi ubi parentissima esset vestigalis iniuria. Secundum membrum responsionis sit, quod dum hinc magno cum rigore exiguntur, satis est quod quisque dum tributum petitur, soluat obedienter, maxime ubi debitum non est magni momenti. Quarta conclusio. Nulla est personarum acceptio, si nobiles & id genus a tributorum solutione eximantur tum ob maiorum clara gestorum stemma, tum quia rei publicæ tuendæ designati sunt. Quin vero & asserzioni huic subiecerim, quod potest rex vrgente regni necessitate huiusmodi honores vendere, si tamen duo caueantur. Primum, ne adiunctam habeant iustitiæ functionem aut administrationem aliam, aut gubernationem, ut articulo 4. de senatoribus dicebamus. Mox, ne id fiat in aliorum iniuriam. Potest inquam tali ingruente necessitate rusticos & humiliter natos pretio tributorum liberrate donare. Nihil enim inde iniustitiæ contrahi videtur. Et sanè videtur hoc iure, ff. de donationibus, & lsi pollicitus. ff. de pollicitatio, quibus permittitur pollicitatio, quæ gratia obtinendi publici honoris fit: sed tamen hoc cauendum est, ne tributum, quo vnus leuatur, onerentur reliqui oppidani, sed excipiantur a iumma quam oppidum soluit.

Per hæc ergo solutum est primum argumentum in frontispicio ante quaestionem obiectum. Enimvero ut in distributibus sic & in contributionibus existere potest personarum acceptio. Ac subinde dilata sunt reliqua duo argumenta, quoniam a quitas misericordiae cæcis ac truncis patrocinator, ne miseris afflictio addatur. Et de nobilibus quarta conclusio respondit.

Finis Libri Tertij, de Iustitia & iure.